

EINDVERSLAG

**MET 28 STERSCHOLEN OP WEG NAAR
ZELFREDZAAMHEID**

**Jaarverslag 2018
Eindrapport STAR-project 2016-2018**

[HULST, 11 MAART 2019]

VOORWOORD

Bijgaande rapportage heeft een overzicht van de projecten van SBNN en SBNN Kenya in 2018.

Omdat 2018 het laatste jaar was in het STAR-programma van Edukan zijn ook de resultaten van dit driejarig project opgenomen in dit verslag

Het verslag is daarom wederom opgebouwd rond de vijf pijlers van dat STAR-school programma waarin SBNN gedurende drie jaar participeerde.

Per pijler worden vijf vragen beantwoord:

- Wat zijn de problemen/knelpunten?, de probleemstelling
- Wat willen we bereiken?, de doelstellingen
- Wat hebben we gedaan?, de acties
- Wat zijn de resultaten?, de effecten van onze acties
- Wat heeft het gekost?, de financiën

Daarbij dient opgemerkt te worden dat de problemen die genoemd zijn, problemen zijn waarvan SBNN en SBNN Kenya denken dat ze daar iets aan kunnen doen. Uiteraard zijn er binnen de scholen nog meer en andere problemen en/of knelpunten. Deze zijn evenwel niet allemaal opgesomd omdat ze enerzijds niet binnen onze mogelijkheden liggen om daar iets aan te doen of omdat we bij de start van het project gekozen hebben om ze niet aan te pakken.

Graag wil het bestuur van SBNN via deze weg Edukans, onze sponsors, partners in Nederland en Kenia, onze zusterorganisatie in Kenia, onze medewerkers en alle kinderen, leerkrachten en mensen van West-Nyakach bedanken voor hun medewerking aan onze projecten en acties in 2018.

Inhoud

- 1. Partners**
- 2. STAR schoolmodel**
- 3. Leeromgeving**
- 4. Leerproces**
- 5. Leerkrachten**
- 6. Schoolmanagement**
- 7. Lokale Gemeenschap**
- 8. Financieel verslag**
- 9. Conclusies**

1.PARTNERS

1.1. SBNN

Opricht	18 mei 2004
Rechtspersoon	Stichting, KvK nummer: 22055099 (KvK Terneuzen)
ANBI	1 januari 2008, fiscaal nummer 8132.53.603
Adres	Nieuweweg 22 4561BM HULST
Bankrekeningnummer	NL31 RABO 0330.0030.03
Website	www.sbnn.nl
Email adres	sbnnkenya@gmail.com / info@sbnn.nl
Contactpersoon	Dirk Van Bunder, penningmeester
Telefoonnummer	06-51238968

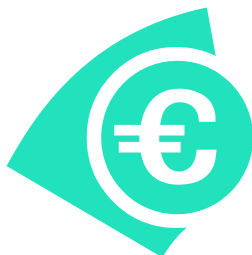
Samenstelling bestuur:

- Dirk Van Bunder, toegetreden tot bestuur bij oprichting:functie=penningmeester.
- Ludi Aerts, toegetreden tot het bestuur op 24 januari 2013: functie = voorzitter.
- Piet van Hauten, toegetreden op 24 januari 2013: functie = vice-voorzitter
- Henda Khemaja , toegetreden op 24 januari 2013; functie = secretaris
- Paul Vioen, toegetreden op 16 april 2018, functie = bestuurlid

SBNN zet zich via verbetering van het onderwijs in voor de ontwikkeling van West-Nyakach, een plattelandsgebied aan de boorden van het Victoriameer in Kenia. In 2004 startte SBNN met de ondersteuning van 2 scholen. Ondertussen helpt SBNN 10.000 kinderen in alle 28 openbare lagere scholen in West-Nyakach. In de beginjaren richtte het werk zich voornamelijk op infrastructurele projecten in de scholen . Sinds 2008 is SBNN zich ook gaan richten op de kwaliteit van het onderwijs. SBNN is van mening dat onderwijs de beste weg is om uit de armoede te geraken. Door de jeugd een goede en kwalitatieve opleiding te geven, kunnen de gemeenschappen in West-Nyakach geholpen worden.

De projecten in Kenia worden ter plaatse onder toezicht van het stichtingsbestuur, de lokale partner SBNN Kenya en in nauwe samenwerking met de scholen en de lokale gemeenschap uitgevoerd. Naast de werking in Kenia, is SBNN ook in Nederland actief; enerzijds met sensibilisering en voorlichting en anderzijds met fondsenwerving. Vaak gaan beide hand in hand. De activiteiten in Nederland maken de werking in Kenia mogelijk. Vele jaren heeft Edukans ons werk gesteund met advisering en financiering. 2018 was het laatste jaar dat dat gebeurde via onze participatie in het STAR-school model.

SBNN kent geen personele of overheadkosten, zoals vliegtuigtickets, visumkosten, verblijfkosten, etc. De werkingskosten bedragen sinds de start van SBNN daardoor slechts 1,5% of minder van de totale kosten. Het bestuur van SBNN kwam in 2018 vier keer bij elkaar,

Om het STAR-programma te verwezenlijken werd door het bestuur in 2016 een speciale wervingscampagne opgezet. Netto werd toen meer dan 65.000 euro opgehaald. Daarmee had SBNN zijn deel opgehaald voor het gehele project.

In 2018 ging SBNN natuurlijk wel verder met samenwerking met zijn reguliere partners:

- Edukans t.w.v. 7.250,- voor het STAR-programma
- Stichting Shaki, t.w.v. €1500,- voor bouw kleuterklas Bugo PS
- Pelgrimshoeve, t.w.v. €1250,- voor bouw van dezelfde kleuterklas
- Heijmerink Reith Stichting t.w.v €9000,- voor diverse projecten
- Marthe van Rijswijck Foundation t.w.v €8.708,- voor diverse projecten
- Stichting Jong t.w.v. 5000,- voor diverse projecten uitgevoerd in 2017
- Dr. Hofsteestichting t.w.v. € 2.500,- (bouw kleuterklas in Aomo, geld ontvangen in 2017, project werd uitgevoerd in 2018)
- STAR-project door stichting X t.w.v. €500,-

In totaal werd in 2018 via diverse partners € 33.208,- verkregen.

Met eigen acties (o.a quiz, verkoop keniaanse spulletjes en WK-actie) werd in 2018 €1838,72 - verdiend. Aan gewone donaties ontving SBNN €101,23-. Aan rente werd begin 2018 €5,98 - ontvangen.

In Nederland worden de kosten beperkt tot enkele administratieve kosten en voor het zoeken van sponsors en donateur. De bankkosten van de stichting bij de Rabobank Zeeuws-Vlaanderen bedroegen €173,34. Op uitzondering van een klein bedrag aan portkosten (€3,22) werden de secretariaatskosten en overige kleine werkingskosten betaald door de bestuurleden.

Er waren in 2018 geen kosten voor accountantscontrole en Kamer van Koophandel.

Voor de website werd €95,05- gebruikt. Daarmee werd een abonnement voor 2 jaar genomen.

Voor fondsen werd 1050,- gebruikt.

1.2. SBNN Kenya

Naam organisatie	SBNN Kenya
Jaar oprichting	2011
Adres	Katito – Kendy Bay Road (Onego PS)
Postadres	POBOX 9723 - 40141 Kisumu - Kenya
Naam contactpersoon	Ayub Ocholla
Functie	Bookshop manager Nyaburu Enterprises
Email adres	Nyaburu2012@gmail.com
Rechtspersoon	Community Based Organization

SBNN Kenya is de lokale zusterorganisatie van SBNN in Kenya. Elke openbare basis school in West-Nyakach is in SBNN Kenya vertegenwoordigd en is officieel geregistreerd bij het Ministerie van Sociale Zaken als Community Based Organisation (CBO). SBNN Kenya heeft een dagelijkse bestuur van 8 personen. SBNN-Kenya ondersteunt en begeleidt de schoolbesturen bij projecten en stemt tevens de verschillende kwaliteitsprojecten en infrastructurele projecten op elkaar af. Daarnaast buigt zij zich over de projectvoorstellen van de scholen.

Om de kwaliteit van het onderwijs en management op de scholen in West-Nyakach te bevorderen, wordt samen gewerkt met het Keniaanse Ministerie van Onderwijs, via de District Education Officer (DEO) Nyakach, de 28 publieke basisscholen in West-Nyakach en hun schoolmanagement, de Chiefs van de Area en diverse lokale groepen. SBNN Kenya doet dit door te participeren in het STAR-schoolmodel van Edukans.

SBNN Kenya heeft haar eigen leercentrum, het zogenaamde CFDC (Child Friendly Development Center) waardoor ze niet alleen de leerkrachten, ouders en kinderen kan ondersteunen maar waardoor het ook eigen middelen kan genereren door het verkopen van boeken en lesmaterialen, en het geven van

trainingen aan leerkrachten. Een andere dienst van het CFDC is het computercentrum met een internetcafé en computeropleiding. Ook het kantoor van SBNN Kenya is gevestigd in het CFDC leercentrum. Dit centrum is der halve de centrale faciliteit voor alle (onderwijs)activiteiten in West Nyakach vanwaar ze gestalte geven aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs in de basisscholen van West- Nyakach.

SBNN Kenya bracht via Nyaburu Enterprises in totaal meer dan 1,9 miljoen KES bij elkaar voor de financiering van de projecten en werking in 2017. Met name de dagdagelijkse kosten, zoals salarissen, beveiliging, electriciteit en internetkosten worden betaald met de in Kenia verdiende centen. Daarnaast wordt ook de sponsoring van de kleuterjuffen voor hun opleidingen betaald met Keniaans geld. Een uniek gegeven waarvan wij hopen dat het navolging krijgt en ook gewaardeerd wordt door de subsidieverstrekkers. De inkomsten van Nyaburu Enterprises komen in 2018 echter onder serieuze druk te staan omdat de regering beslist heeft om zelf boeken te leveren aan de scholen. Daardoor wordt het voortbestaan van de boekhandels in Kenia hoogst twijfelachtig. Laat de handel in boeken nu net de beste en grootste inkomstenbron zijn van Nyaburu Enterprises.

1.3. Scholen in West-Nyakach

Het Nyakach district in Kisumu County in Kenia bestaat uit meerdere onderwijsdivisies. Een van die divisies is de West-Nyakach divisie. Deze omvat 2 zones: de Bolo zone en de Kodingo zone. Het werkgebied van SBNN omvat de gehele West-Nyakach divisie en telt 28 openbare basisscholen. Samen met de lokale gemeenschappen trachten SBNN en SBNN Kenya de onderwijsomstandigheden en de onderwijskwaliteit in deze scholen te verbeteren. De scholen kennen een geschiedenis variërend van 30 tot 100 jaar. De schoolgebouwen staan allen op gemeenschapsgrond. In deze 28 scholen gaan meer dan 10.000 kinderen (incl. kleuters) naar school. De scholen hebben samen de beschikking over 234 door de overheid betaalde leerkrachten. Daarnaast betaalt de overheid een geringe bijdrage per kind voor lesmateriaal (boeken, krijt, schriften etc) en voor onderhoudswerkzaamheden. De scholen kunnen ook aanvragen indienen bij het zogenaamde CDF fonds, om bijvoorbeeld een klaslokaal te renoveren, een klas bij te bouwen of toiletten te vernieuwen. Dit fonds is echter zwaar politiek getint en derhalve niet altijd even transparant. Alle openbare basisscholen in het werkgebied zijn officiële scholen. Daardoor kan er aan het einde van klas 8 worden deelgenomen aan het landelijke KCPE-examen. Zonder een KCPE-certificaat is het niet mogelijk om middelbaar onderwijs te volgen. Het gemiddelde resultaat van de scholen is de afgelopen 4 jaren redelijk stabiel. De gemiddelde score hangt steeds rond 260/270. SBNN blijft streven naar stijgende kwaliteit, betere resultaten en meer afgestudeerden.

Elk schoolbestuur (Board of Management – BOM) van een school bestaat uit 15 leden. De hoofdonderwijzer is de secretaris van de BOM. De andere 14 leden (incl. de voorzitter) zijn verkozen door de gemeenschap.

2. STAR Schoolmodel

2.1. Invoering Free Primary Education

De invoering van het vrij onderwijs in 2003 met hulp van internationale donoren had een groot aantal neveneffecten: extreme toevloed aan leerlingen, klassen zijn overbevolkt en niet voldoende uitgerust, onvoldoende schoolbanken, boeken en lesmateriaal en veel te weinig geld, o.a. voor de kwaliteit van het onderwijs. Tot vandaag is de situatie zorgwekkend. En alhoewel de inschrijfgelden verdwenen zijn, is het onderwijs allesbehalve gratis. Vele andere kosten bleven of er kwamen nieuwe kosten bij voor de ouders of de voogden; uniformen, pennen, examengelden, geld voor bijlessen, bijdragen voor sport, muziek of ouderdagen, extra leerkrachten en proefexamens. Geen geld is geen onderwijs. Daarnaast is door de invoering van Free Primary Education de betrokkenheid van de ouders en de gemeenschap afgenomen en voelen de ouders zich veel minder verantwoordelijk voor het wel en wee van de school van hun kind.

En alhoewel de inschrijfgelden verdwenen is het onderwijs allesbehalve gratis geworden. Vele andere kosten bleven of er kwamen nieuwe kosten bij voor de ouders of de voogden; uniformen, pennen, examengelden, geld voor bijlessen, bijdragen voor sport, muziek of ouderdagen. Sommige van deze verzoeken om extra geld komen rechtsstreeks vanuit het ministerie zelf omdat ze niet genoeg geld hebben om bepaalde zaken met eigen middelen te organiseren (vb. Sport of muziekfestivals) of omdat ze het project overgebudgetteerd hebben.

Vanwege het gebrek aan leraren (tekort van 61.000 in Kenya- 75 in West Nyakach) en kleuterjuffen moeten ouders meestal ook maandelijks betalen voor het ondersteunend personeel in de scholen. Meestal zijn dat schoolverlaters uit het voortgezet of hogeschool die de TSC-leerkrachten ondersteunen terwijl ze wachten op toelating voor de universiteit of hogeschool. Deze meestal jonge mensen ontvangen van de ouders een kleine maandelijks bijdrage.

Al deze extra uitgaven geven de ouders veel problemen. Alhoewel het officieel niet toegelaten is, worden vele kinderen naar huis gestuurd als de kinderen niet het benodigde geld meebrengen. Het resultaat is veelal dat de kinderen naar huis worden gestuurd. En wanneer het geld er niet is, ze niet terugkeren en op het einde zelfs helemaal niet meer terugkeren naar school en dus definitief wegblijven. Een ander effect van de invoering van FPE, is dat de betrokkenheid van de ouders en de gemeenschap afgenomen is en dat de ouders zich veel minder betrokken voelen bij het wel en wee van de school van hun kind.

2.2. Laatste ontwikkelingen

Door een aantal ontwikkelingen binnen het beleid van de regering zijn er het laatste jaar nog een aantal nieuwe uitdagingen bij gekomen. De Keniaanse regering heeft tablets ter beschikking gesteld maar extra geld voor een lokaal of voor beveiliging van het schoolterrein en het kantoor voor het bewaren van de tablets worden niet gegeven. Alle scholen zetten dan ook in op een betere omheining zodat de beveiliging van de school kan worden verbeterd. Ook moeten de kantoren versterkt, vernieuwd of volledig opnieuw gebouwd worden om aan de moderne vereisten te voldoen. Gelukkig kan het oude kantoor dan meestal wel getransformeerd worden in een extra klaslokaal.

Daarnaast heeft het ministerie in 2018 ook een nieuwe onderwijssysteem ingevoerd waardoor de komende jaren het kleuter-, lager en middelbaar onderwijs volledig hervormd gaat worden. En om het nog wat ingewikkelder te maken is er 'full transition' opgelegd vanuit het ministerie. Dat wil zeggen dat als de ouders het niet willen, kinderen hun jaar niet moeten overdoen maar gewoon naar het volgend jaar kunnen doorstromen, ook al is het resultaat onvoldoende. Daarnaast heeft het ministerie beslist om zelf boeken te gaan verdelen onder de scholen waardoor de boekhandels en dus ook die van SBNN Kenya serieus onder druk komen te staan en veel moeite zullen hebben om te overleven.

2.3. SBNN in het STAR-school model

In de periode 2016-2018 participeerde SBNN in het STAR-school model van Edukans. De scholen in landelijke gebieden zoals West Nyakach worden geconfronteerd met de grootste problemen. De hierboven geschetste problemen, de extreme toename van leerlingen en het tekort aan financiële overheidssteun geven deze scholen harde en moeilijke tijden.

Sinds 2008 heeft SBNN reeds geleidelijk zijn accenten verlegd van investeren in de infrastructuur van de scholen naar de kwaliteit van het onderwijs. SBNN Kenya, de leerkrachten, de schoolbesturen en de ouders hebben door het STAR-project trainingen, workshops en capaciteitsopbouw vaardigheden aangeleerd. Er wordt volledig ingezet op de kwaliteit van het onderwijs en de verzelfstandiging van de lokale partner. Het programma werd uitgevoerd door de door SBNN tewerkgestelde coördinator. Hij deed dat in nauwe samenwerking en afspraak met de lokale autoriteiten, de lokale gemeenschap, SBNN Kenya, de diverse schoolbesturen en het Keniaanse Ministerie van Onderwijs. Deze aanpak vergt in tegenstelling tot infrastructurele projecten, processen en projecten die meer op middellange en zelfs op lange termijn dienen te gebeuren. Zeker als we deze ontwikkeling willen verduurzamen. Een actieve betrokkenheid van de lokale gemeenschap bij de SBNN projecten is het uitgangspunt en een absolute must. De gemeenschap moet de projecten omarmen alsof het hun eigen projecten zijn en ze derhalve op die manier ook beheren, onderhouden en in stand houden

2018 was het derde en waarschijnlijk het laatste jaar van het STAR-school programma in alle 28 basisscholen in de West-Nyakach onderwijsdivisie in Kenia. Sommige projecten waren schooloverschrijdend, andere zijn schoolgericht. Alle projecten werden ter plaatse onder toezicht van het stichtingsbestuur en in nauwe samenwerking met de lokale gemeenschap, SBNN Kenya, de diverse schoolbesturen, het Keniaanse Ministerie van Onderwijs en de lokale chiefs uitgevoerd. In haar werk in Kenia streeft SBNN naar structurele samenwerking en - indien mogelijk - gedeeltelijke of volledige integratie binnen de reguliere Keniaanse onderwijssystemen. De samenwerking met de verschillende schoolbesturen is erg belangrijk. Door de opleiding van de leden worden zij beter voorbereid op hun taken en verantwoordelijkheden. Ook de samenwerking met het ministerie wordt versterkt door een nauwere samenwerking en coördinatie met de diensten van het Director of Education en andere lokale instanties zoals de chiefs. De technische en praktische uitvoering van de projecten vinden altijd plaats in overleg met de schoolbesturen.

De missie van SBNN is door structurele en duurzame samenwerking met partners in Kenia en Nederland de mensen en kinderen in West-Nyakach voor te bereiden op hun toekomst, door hen de mogelijkheid te geven om in een gezonde en HIV-arme omgeving naar een school te gaan met adequate infrastructuur en lesmateriaal, goed en gekwalificeerd personeel en een gemotiveerd schoolbestuur. Doel daarbij is om goede voorwaarden voor de opvoeding en onderwijs in het werkgebied van SBNN te bereiken. SBNN concentreert zich daarbij op de 28 bestaande openbare basisscholen.

De kinderen op de basisschool in West-Nyakach krijgen en ze daar ook houden is de belangrijkste zorg en uitdaging van SBNN. Onderwijs en alfabetisering zullen kinderen en jonge volwassenen de levensgereedschappen, de kennis en de capaciteit geven om de beslissingen over hun eigen leven zelf te nemen, met special aandacht daarbij voor de meisjes. De inspanningen van SBNN vinden altijd plaats in samenwerking en overleg met de lokale partners. Voor SBNN is het immers belangrijk dat de lokale partners in Kenia, binnen de middelen en mogelijkheden die ze beschikbaar hebben, aan de ontwikkeling in hun eigen regio bijdragen.

De SBNN doelstellingen werden geïntegreerd in de statuten van SBNN Kenya door de '10 geboden'. Deze 10 SBNN-normen vormen samen met de doelstellingen van de Visie 2030 van de Keniaanse regering en het STAR-school model de basis om te komen tot kindvriendelijke scholen in West-Nyakach.

- 1. Kwalitatief en kindvriendelijk onderwijs.**
- 2. Discipline en tijdsmanagement**
- 3. Geen kindermishandeling**
- 4. Leerkrachten in de klas tijdens schooltijd**
- 5. Kinderen in de klas tijdens schooltijd**
- 6. Water en sanitatie**
- 7. Meisjesvriendelijk onderwijs**
- 8. Respect en belang van kleuteronderwijs**
- 9. Transparante delegatie en communicatie**
- 10. Verantwoordelijke en betrokken ouders**

De kwaliteit van het onderwijs staat dus onder hoge druk in Kenia in het algemeen en in West Nyakach in het bijzonder. De scholen worden geconfronteerd met vele problemen. Deze problemen zijn binnen de vijf pijlers van het STAR SCHOOL MODEL gegroepeerd en rekening houdend met de uitdagingen en de mogelijke oplossingen, heeft SBNN samen met de lokale partners een aantal doelstellingen geformuleerd.

De belangrijkste doelstelling van het project was om het onderwijs in 28 scholen in West-Nyakach te verbeteren. Binnen de projectperiode zijn verbeteringen en veranderingen nodig in de 5 domeinen van het STAR-model: Leeromgeving, Leerproces, leerkrachten, school management en lokale gemeenschap.

SBNN denkt dat het project zijn lokale partner en de scholen onafhankelijk en zelfredzaam zal maken, zodat ze in de toekomst op eigen benen kunnen staan, zodat de lokale partners van SBNN in staat zijn om zelf hun plannen te maken en ook gedeeltelijk of volledig te implementeren binnen de financiële kaders. Wij zijn ervan overtuigd dat we onze scholen en hun gemeenschappen daarmee sterker maken voor de toekomst. In de volgende hoofdstukken wordt per pijler aangegeven wat de problemen zijn, wat we er aan gedaan hebben en wat de voorlopige resultaten daarvan zijn.

3. Leeromgeving

3.1. Probleem

De school omgeving met gebrekkige of onvoldoende klas- en kleuterlokalen, onvoldoende meubilair voor iedereen, het gebrek aan schoon drinkwater en slechte sanitaire voorzieningen zijn een bedreiging voor de gezondheid van vele mensen en vooral de kinderen in West-Nyakach.

3.2. Doelstellingen

- Goede en gezonde leeromgeving voor alle kinderen in de openbare basisscholen van West-Nyakach
- Alle 28 SBNN-scholen hebben ten minste 10 goede, schone, stofvrij en afgewerkte klaslokalen (8 permanente klaslokalen voor de lagere school en twee klaslokalen voor de kleuters).
- Ieder kind in een openbare lagere school in West Nyakach heeft een zitplaats op een stoel of een bank.
- De verhouding leerlingen / toiletten is voldoende.
- Drinkwater op alle scholen voor alle kinderen
- De totale impact van deze dimensie is dat de leerkrachten en leerlingen kunnen lesgeven en leren in goede en gezonde omstandigheden.

3.3. Acties

Wat hebben we in 2018 gedaan om deze doelstellingen te halen inzake de leeromgeving.

3.3.1. Nieuwe klaslokalen, afwerking van klaslokalen/ kantoren

In 2018 heeft SBNN in overleg met SBNN Kenya en met de steun van een aantal sponsors zoals Marthe van Rijswijckfonds en Heimerink Reith Stichting en Edukans een aantal grotere infrastructurele projecten in diverse scholen kunnen uitvoeren. Doelstelling is om in alle scholen een acceptabele minimumgrens aan voorzieningen te realiseren. Via het toepassen van Cost Sharing dragen ook de scholen hun steentje bij aan de projecten.

NYAKWERE	Start Bouw Klas
SANGO BURU	Afwerking kantoor
BALA	Afwerking Kantoor
NYONGONGA	Bouw kleuterklas/hal
ONEGO	Start bouw Klas
OBANDA	Fundering klaslokaal
ABWAO	Deuren/ramen kantoor
KOBONGO	Deuren/ramen kantoor
OMBUGO	Afwerking Kantoor

3.3.2. Bouw van ECDE - klassen

Bij SBNN neemt de stimulering van het kleuteronderwijs reeds vele jaren een centrale plaats in. Naast de opleiding van kleuterjuffen zet SBNN in op infrastructuur voor het kleuteronderwijs.

Om de instroom van kinderen op jonge leeftijd te bevorderen en om kwalitatief kleuteronderwijs te kunnen bieden, richt SBNN zich op goede en gepaste kleutervoorzieningen in de basisscholen in West-Nyakach. Het toevoegen van voorzieningen aan de basisschool heeft immers meerdere voordelen. Zo stromen kinderen gemakkelijker het basisonderwijs in, als zij al op het schoolterrein kleuteronderwijs volgen. Daarnaast is de continuïteit en kwaliteit van het kleuteronderwijs beter gewaarborgd.

Ook in 2018 werd met de steun van de Dr. Hofsteestichting een kleuterschool gebouwd, namelijk in de AOMO PS. Bij de St. Theresabolo PS werd een extra kleuterklas gebouwd. Daar waren al twee kleuterklassen en werd een derde klas toegevoegd omwille van het groeiend aantal leerlingen. Omdat ook de toiletten ingezakt waren, werden er ook drie nieuwe toiletten gebouwd voor de kleuters. En met de steun van Stichting Shaki uit Zeeuws-Vlaanderen en Stichting Pelgrimshoeve werd ook in een school buiten het werkgebied van SBNN de BUGO primary School een nieuwe kleutervoorziening gebouwd.

3.3.3. Onderhoud en reparatie

OBANGE	Pleisteren kantoor
NYAWALO	Omheining
NYAMANYINGA	Pleisteren hal / klas
BALA	Meubilair
SANGORO	Renovatie klas
NYADINA	Afwerking/pleisteren
THURDIBUORO	2 Toiletten
OTHO ABWAO	Omheining
MBORA	Omheining
RACHIER	Renovatie 3 Klassen
MBUGRA	4 Toiletten
KAMTUDI	Schoolbanken / omheining
ANDINGO OLASI	4 Toiletten Meisjes

In 2018 voerde SBNN Kenya een aantal onderhoudswerken uit. Daarbij gaat het niet om nieuwbouw, renovatie of afwerking van klassen, maar om kleinere projecten die in de onderhoudssfeer en afwerking zitten. Meubilair, hygiëne en sanitatie spelen daarbij zoals altijd een belangrijke rol. Ook werd wederom een serieuze inspanning geleverd inzake veiligheid van de scholen door het voorzien van omheiningen

3.4. Resultaten leeromgeving

De hierboven gedane inspanningen hebben bijgedragen aan de onder 3.2 genoemde doelstellingen.

KLASLOKALEN

VOLDOENDE IN ELKE SCHOOL

18

SCHOLEN ZIJN OMHEIND

TOILET

DE RATIO LEERLINGEN/TOILET IS IN DE MEESTE SCHOLEN VERBETERD.

KANTOOR

IN ELKE SCHOOL
SCHOOLMATERIALEN ZIJN
VEILIG

MEUBILAIR

VOLDOENDE IN ELKE SCHOOL

WATER

ALLE SCHOLEN HEBBEN
FACILITEITEN

Goede Klaslokalen, kantoren en omheinde scholen

Voor de lijst van uit te voeren werken werd de Baseline van het STAR-project gebruikt. In scholen met 'ongeschikt en gevaarlijk verklaarde' klaslokalen werden nieuwe klassen gebouwd. Op andere scholen werden onvoltooide klaslokalen en kantoren afgewerkt en werden oude lokalen gerenoveerd. In vier scholen werd aan de omheining gewerkt. Daarmee zijn nu meer dan de helft van de scholen goed afgesloten en omheind. Nog in 10 scholen moet er nog volledig of gedeeltelijk gewerkt worden aan een goede omheining: Kamtudi, Nyadero, Thurdubuoro, Abwao, Otho Abwao, Andingo Olasi, Ombugo, Onwango, Nyawalo (half) and Nyadina primary schools.

De afgelopen jaren heeft SBNN in 27 van de 28 een kleutergebouw gebouwd. In bijna al deze scholen is er een stijgende lijn in het aantal kleuters, is de gemeenschap extra gemotiveerd om de kleuteronderwijzers te voorzien van een kleine vergoeding en zie je dat het kleuteronderwijs steeds meer vorm krijgt.

The survey of the STAR-coordinator sought to establish the availability and quality of physical infrastructure like school buildings, classrooms and sanitary blocks. During the 2016 survey, it was noted that SBNN has done a lot of work in supporting and improving school infrastructure. Out of the 28 schools that were visited, about 71% of the respondents find the physical infrastructure to be good and 29% found them to be moderate. The 71% indicated that the infrastructure match formal minimum standards. There has been an improvement made on the infrastructure done by SBNN. Out of 28 schools, about 80% of the physical infrastructures are good and 20% are moderate. This means that most of the infrastructures match the minimum safety standards.

indicator	2016	2017	2018
All schools have good quality infrastructure, tidy and well maintained	Most of the schools have good classrooms with some repairs to be done on floors. Two schools have classrooms which were condemned by the ministry of public health. i.e Nyadero and Nyakwere primary school. Considering the population that the schools have and the number of classrooms available, more classrooms are needed.	SBNN inconjunction with the community and national government through NGCDF complited the construction of condemned classrooms in Nyadero primary school and part of Nyakwere primary school. Renovation and main-tainance done in most of the schools especially on the floors and walls and roofing to make classrooms more codusive for learning.	Most of the classrooms are in good condition for learning. Renovation done in most of the schools. More schools were condemned by the ministry of public health. i.e Sangoro, Obanda and St. Maired Oriang primary schools. SBNN done reinforcement to Sangoro classrooms and started a structure at Obanda.

Most of the schools were having classrooms which required repair, especially on the floors, verandah and roofing. During the period 2016-2018 a lot of projects were done to improve the physical conditions of the classrooms.

Bibliotheken/ reading culture

Indicator	2016	2017	2018
Each school has a good organized library with relevant books	Most schools have libraries not all that well equipped. Teachers not making good use of the library	Schools like Nyongonga, Sangoro, St. Therasas girls, Obanda and Oriang have improved on their libraries. They placed some readers and old syllabus books in the library for reference and further reading by the learners.	Most of the schools realized the importance of having a library and learned how to make good use of the library in their schools after book workshop by Knowledge for children. The schools which receive training on how to handle and use books included Sangoro, St. Therasas girls, Rachier, Kmtudi, Mbora and Mbora primary.

To boost the reading culture, SBNN provided library books/ story books to all public primary schools in the year 2010. However, the books provided couldn't be traced in the schools due to poor handling of the library properties by the school administration. Various schools have benefited from SBNN sponsorship as far as library building and library materials are concerned. In total, 11 schools out of 28 have a well-equipped libraries with full support from SBNN as in infrastructure, furniture, instructional materials (Nyongonga, Nyakwere, Oriang, St. Theresas girls, Rachier, Onego, Nyawalo, Obanda, Aomo, Sango Buru). Knowledge for children started helping the schools in purchasing books. This will increase book ratio in the schools and also help in equipping libraries with the required course books and readers for schools (zie ook Hoofdstuk 4). It will also assist in making school libraries active.

Meubilair voor alle kinderen

In 2 scholen werd in 2018 extra meubilair voorzien. Daardoor is de ratio in het algemeen en in die bepaalde scholen gevoelig verbeterd.

Indicator	2016	2017	2018
Each child will sit on on a school desk at a ratio of 1:3 in lower and 1:2 in upper classes. All ECDE learners to sit on a a plastic chair at a ratio of 1:1 and share a table at a ratio of 1:6	All the pupils have a desk in the ratio of 1:4 in most schools in upper and 1:5 in lower primary. ECDE chairs were available in most of the schools. Ratio not met for both chairs and tables.	All pupils have a desk. There is an improvement in the ratio as most of the schools now have a ratio of 1:2 in upper and 1:3 in lower. Some ECDE learners are still missing chairs in some schools.	Most schools have enough desks meeting the expected ratio both in lower and upper primary. All ECDE centers have both the chairs and tables in the required ratio. County government provided all the schools with the deficit chairs and tables.

Water tanks in alle scholen en voldoende toiletten

Er werden in 2018 10 toiletten bijgebouwd waardoor de ratio in een aantal scholen en over het gehele gebied weer verbeterd is.

Insufficient sanitary facilities such as water and toilets are some of the major challenges facing most schools in Kenya in general and Nyakach in particular. Most primary schools share toilets with the ECD centres. All the toilets are pit latrines. The WASH policy provides that all schools should have water tanks to provide clean water for washing hands. It was found out that all schools except Abwao primary have water tanks but some need repair. The affected schools where water tanks need repair are Kobongo, Obanda, St Jeromo Olasi, Mbugra, Rachier, Onwango, Nyakwere, Nyadero, Onego and Nyawalo. It is important to note that all schools lack small water containers for washing hands and storing water for drinking. Water containers which are available are in poor conditions since they were given out 2012.

All schools have at least 1 water tank. SBNN provided all the schools with plastic water tanks to help in water harvesting for the young learners. Obanda, St Theresa's girls, Nyadero, Otho Abwao and Onego primary schools have boreholes which provides learners with clean water. Bala, Sangoro, Nyawalo, Nyakwere, Sango Buru, Obange and Nyadina have tapped water water by the county government.

Latrines

Indicator	2016	2017	2018
There should be enough latrines for the learners in the school at a ratio of 1:25 for boys and 1:30 for girls.	16 schools out of 30 meet the ratio required. SBNN built toilets in Sngoro, Abwao, Thurdibuoro, Aomo and Kamtudi primary schools	22 schools meet the required ratio. SBNN built toilets in Nyongonga, Sangoro, Onwango, Kamtudi and Apondo kasaye primary schools.	Almost all the schools meet the required ratio.

The ratio could not be reached fully in all the schools in all years since the latrines get filled up regularly. Most of the schools found in the lower side of the division are situated in the lands which are prone to sinking. This makes most of the latrines to sink and filled with water.

Facilities for special need learners.

Very few schools 21.42% have special facilities for learners with special needs. The facilities available in these schools are also not enough and in bad conditions.

Most of the schools lack ramps on their doors for learners with special need.

Indicators	2016	2017	2018
All schools to have functional facilities for special need learners.	Only Nyadina, Abwao, Rachier and Mbugra primary school have special toilets for learners with special need. Other special facilities for learners with special abilities lacking in most of the schools.	Most special facilities for learners with special needs lacking in the school. The number of schools with few special facilities still remains the same.	The number of schools with special facilities for special needs increased to six. I.e. Nyadina, Abwao, Rachier, Mbugra, Apondo kasaye and Onego primary schools.

3.5. Financien

3.5.1. Bouw en afwerking klaslokalen/kantoren		
NYAKWERE	Start Bouw Klas	109800
SANGO BURU	Afwerken kantoor	316290
BALA	Kantoor	371990
NYONGONGA	Bouw kleuterklas/hal	447050
ONEGO	Start bouw Klas	191150
ST AGNES OBANDA	Fundering klaslokaal	93980
ABWAO	Deuren/ramen kantoor	103550
KOBONGO	Deuren/ramen kantoor	101750
OMBUGO	Kantoor	340100
3.5.2. Leeromgeving: school facilities		
OBANGE	Schilderen en pleisteren	97500
NYAWALO	Omheining	60470
NYAMANYINGA	Pleisteren hal /klas	89350
BALA	Meubilair	40750
SANGORO	Renovatie klas	111040
NYADINA	Afwerking/pleisteren	68250
THURDIBUORO	Toilet	41200
OTHO ABWAO	Omheining	49350
MBORA	Omheining	26210
RACHIER	Renovatie 3 Klassen	95320
MBUGRA	Schilderen /toilet	82400
KAMTUDI	Schoolbanken / omheining	18000/35410
ANDINGO OLASI	Toilet Meisjes	103130
3.5.3. Leeromgeving : kleuterklassen		
AOMO	bouw kleuterklas	432.400
ST THERESA BOLO	Bouw kleuterklas en toilet	379.750
BUGO	Bouw kleuterklassen	393.130

De kosten voor deze infrastructurele projecten werden laag gehouden door de strakke planning en controle, lokaal werkmanschap en het principe van 'cost sharing'. Dat laatste wil zeggen dat de scholen en de lokale gemeenschappen een grote eigen bijdrage leveren aan de projecten in de vorm van mankracht en/of materialen. De scholen zorgen voor de zogenaamde lokale materialen, dit zijn de materialen die in de nabije of iets verdere omgeving te halen zijn uit de natuur: water, zand, keien (klein voor beton – groot voor fundering) en murrum. Inzake mankracht kan de bouwplaats vrijgemaakt worden of als er een toilet gebouwd wordt, zorgt de school voor het graven van het gat. SBNN zorgt voor de bakstenen, hout, cement en alle andere bouwmaterialen en betaalt tevens de aannemers. Uiteraard kunnen er andere verdelingen afgesproken worden. De scholen brachten daardoor bovenop de 4,2 miljoen niet minder dan 1 miljoen KES in.

De werken werden ook niet uitgevoerd door dure 'contractors' maar door lokale aannemers, aangesteld door de schoolbesturen. Deze aannemers huren meestal ook lokale mensen en professionals in om hen bij te staan. Ook een deel van het materiaal wordt lokaal aangekocht.

In totaal werd er voor 4.230.550 KES besteed aan infrastructurele werken. Dat is dubbel zoveel als voorzien in het STAR-programma. Dat komt omdat er voor infrastructuur weer de nodige donors waren, waardoor SBNN meer kon doen. Voor grotere infrastructurele projecten werd voor bijna 2,1 miljoen KES besteed, voor kleuterklassen 1.205.280 KES en voor kleinere infrastructurele werken, meubilair en omheiningen werd 974.780 KES besteed. Zoals reeds gemeld brachten de lokale gemeenschappen 1 miljoen KES bij aan projecten.

3.6. Conclusie leeromgeving/ aanbevelingen STAR

In totaal werd voor de leeromgeving door SBNN in 2018 ruim 4.2 miljoen KES besteed, mede door en met de steun van sponsors zoals het Marthe van Rijswijkfonds, dr. Hofsteestichting, Stichting Heijmerink Reith en Stichting JONG. Hierdoor kon ook in 2018 binnen de leeromgeving dubbel zo veel gedaan worden dan vooropgesteld in het STAR-programma.

De kosten werden zoals altijd laag gehouden worden door de strakke planning en controle, lokaal werkmanschap en het principe van 'cost sharing'. Door de scholen en de gemeenschap deze rol te geven wordt de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van de plaatselijke bevolking veel groter en gaan ze het project als het ware omarmen en als het hunne zien. Tevens komt het de duurzaamheid ten goede omdat de lokale bevolking het resultaat meer zal koesteren. Door de inbreng van de scholen die in 2018 1 miljoen KES bedroeg kunnen meer projecten gedaan worden dan vroeger.

SBNN projecten worden uitgevoerd door lokale mensen. Ook een deel van het materiaal wordt lokaal aangekocht. Dit alles betekent dat de projecten ook een belangrijke impuls voor de lokale economie betekenen. De projecten worden begeleid en gecoördineerd door SBNN-Kenya en de schoolbesturen.

The survey conducted in 2016 established that only 21.4% of the school facilities like furniture, electricity, water provision, educational materials were available and in good condition. It is important to note that this low rating was attributed to most schools not being fenced; having less teaching and learning materials, desks and having dysfunctional water tanks. It was further established that most schools lacked additional provisions like e.g. facilities for learners with special needs, school garden, library and ICT-facilities. Only few schools, about 14% had gardens and ramps to cater for learners with special needs. These facilities are considered luxuries in most of these schools. However, the situation has changed in the two years, posting both positive and negative results on the school facilities.

Based on the findings, the following recommendations are made by STAR:

Though most of the schools have desks meeting the expected ratio in both lower and upper classes, there are still a good number of old desks in the schools which require repair.

That SBNN Kenya continues with its support in this dimension as per the Star School proposal. Considering the population of the schools and the number of classrooms in existence, there is need to have more classrooms. Some of the existing classrooms have condemned by the government and await demolition. Sangoro, St. Agnes Obanda, Oriang and Nyakwere primary schools have condemned classrooms which awaits demolition.

However, to improve community participation and project sustainability, the schools should develop simple proposals to SBNN Kenya clearly outlining the project they need to be supported in and their contribution to the project. The contribution can even be in kind like construction materials that are easily available in the village (Stones, labour, water, fencing posts). This approach will make the schools and community be more responsible in sustaining projects supported by SBNN and also have hands on skills in project fundraising/resource mobilization. SBNN to continue funding 75% of the project and 25% by the schools. This will enable SBNN cover more projects in the area. SBNN Kenya should explore opportunities to work in partnership with devolved units like Constituency Development Funds and County governments for co-financing projects. The schools and SBNN to should look for a lasting solution to continuous floor repairs in the schools. The schools should go for tiles on the floor. This will reduce the cost of repairing floors in the schools yearly. The schools and the community should take an active role in taking care and maintaining school properties and the projects. All schools should have active health club and WSH policy to promote hygiene.

4. Leerproces

4.1. Problemen/knelpunten

- Er is onvoldoende belangstelling en geld voor kleuteronderwijs. De jonge kinderen krijgen zo niet de juiste basis om hen goed voor te bereiden op het lager Onderwijs. Deze jaren zijn cruciaal voor kinderen om structuur in leven te krijgen op het moment dat ze in contact komen met de buitenwereld. Kinderen die kleuteronderwijs hebben gevolgd zijn een stap voor op degenen die daarvoor geen gelegenheid gehad hebben. Vaak doen ze het veel beter in het primair en voortgezet onderwijs. Het goede nieuws is dat in 2015 de provincie begonnen is met het in dienstnemen van kleuterjuffen.
- Gebrek aan kennis van het Engels. Leerlingen in landelijke gebieden krijgen in de lagere klassen meestal onderwijs in hun moedertaal. In klas 3 wordt dat dan het Engels. Op dat moment is hun kennis van het Engels meestal niet genoeg om de inhoud van de verschillende vakken te begrijpen. De resultaten gaan drastisch naar beneden bij leerlingen die in klas zitten. Waarschijnlijk wordt dit mede veroorzaakt door het gebrek aan kennis van het Engels
- Gebrek aan lesmateriaal en boeken. Een situatie waarin ieder kind een boek heeft, is nog steeds een utopie in dit gebied. Het totaal aantal boeken in veel scholen is laag. Meestal delen 3 kinderen 1 boek. In de lagere klassen is het zelfs tot 6 of meer kinderen per boek. Een ander probleem is de slechte registratie van de boeken door de scholen. Zij zijn niet altijd in staat om hun aantal boeken per klas en per onderwerp te geven. Ook goed lesmateriaal is meestal zeldzaam en niet of nauwelijks beschikbaar.
- Gebrek aan WSH beleid / gebrek aan bewustzijn over hygiëne. Scholen zijn nog steeds onvriendelijke omgevingen voor meisjes, vooral wat de hygiëne betreft.
- Examengericht onderwijs met een hoge concentratie op klas 7 en 8 en te veel proefexamens, waardoor er een te grote druk op de leerkrachten en leerlingen ligt voor goede KCPE-examen resultaten.
- The high population of learners in primary schools has discouraged the active participation of all learners. The teacher is unable to identify the pupils by name. This encourages chorus answers among the learners when a teacher poses a question. These chorus answers may mislead the teacher into thinking that all the learners have understood the concept being taught. In addition, there is no good environment to create discussion groups among the learners because of insufficient facilities such as desks and enough space in the classrooms. Most teachers in the schools prefer teaching the whole class than organizing them into discussion groups.

4.2. Doelstelling

- De verhouding lesmateriaal en boeken/leerlingen is voldoende om kwalitatief goed onderwijs te kunnen geven.
- Training van kleuterjuffen.
- Een goed Water Sanitair en Hygiëne beleid met een hoog bewustzijn voor hygiëne, met een speciale focus op de meisjes.
- Goed en kwalitatief onderwijs met betere resultaten in de lagere klassen en klas acht (KCPE) en meer afgestudeerden.
- Computervaardigheden verbeteren bij leerkrachten en studenten

4.3. Acties

Wat hebben we in 2018 gedaan om deze doelstellingen te halen inzake leerproces.

4.3.1. Boeken en lesmateriaal

Het CFDC waarin de boekhandel van SBNN Kenya gelokaliseerd is, is operationeel vanaf oktober 2012. Dit centrum is doorgegroeid naar een voorziening die zichzelf bedruipt. De belangrijkste klanten van de boekhandel zijn de lagere scholen die via de Nyaburu boekhandel hun overheids gelden voor boeken besteden. Als stimulans krijgen de scholen 5% extra aan boeken en/of lesmateriaal.

De inbreng van SBNN Kenya was door de opbrengst van de boekhandel in 2016 bijna 2 miljoen KES. In 2018 was dat maar 1 miljoen KES meer. De scholen kregen immers niet het voorziene bedrag per kind. En in 2018 werden veel minder boeken verkocht dan in 2017 omdat de overheid de meeste boeken zelf verspreidde zonder tussenkomsten van de boekhandels.

Daarnaast is SBNN in 2017 in samenwerking met Knowledge for children en de lokale gemeenschappen een boekdonatie project gestart. Ook hier wordt inbreng gevraagd van de lokale partners, waarbij de scholen en ouders een bepaald percentage inbrengen voor de boekdonatie in een tijdsbestek van 3 jaar. I.e. 15% voor het eerste jaar, 30% in het tweede jaar en 50% in het laatste en derde jaar. Het project werd in 2018 verdergezet en is de tweede fase ingegaan. Ondertussen participeren er 12 scholen.

4.3.2. Lerarenopleiding

Vanaf 2013 organiseert SBNN Kenya zelf kleuteropleidingen in zijn leercentrum, onder de naam Nyaburu ECD College. Het College heeft een eigen lokale Board of Management.

4.3.3. Computercentrum

In het computerlokaal worden computertrainingen gegeven en kan men terecht voor alle ict- en daaraan gerelateerde diensten; surfen op het internet, printen, etc.....

4.3.4. STAR-coördinator

De STAR-coördinator focuste zich de afgelopen drie jaar binnen de scholen samen met het management en onderwijzend personeel op goed en kwalitatief onderwijs, met accenten op interactieve en innovatieve leertechnieken en het creëren van een leescultuur.

SBNN Kenya in conjunction with Edukans through the ministry of education has offered refresher trainings to 172 TSC teachers (86 in 2016 en 86 in 2017) in all 28 public primary schools in West Nyakach. The training was based on Active Learning in primary schools. Active learning is generally defined as any instructional method that engages learners in the learning process, I.e. it requires learners to do meaningful learning activities and think about what they are doing. It involves participating in discussion, giving a talk, doing dramatic presentation, simulating the real experience and doing the real thing.

Passive learning is a method of learning/ instruction where learners receive information from the teacher and internalize it often through some form of memorization or rote learning and where the learner receives no feedback from the teacher. It involves reading, hearing words, looking at the pictures, watching a movie, looking at an exhibit and watching demonstration.

Through discussions, most of the teachers argued that they engage learners in passive learning due to the following reasons; Syllabus coverage and limited resources in the schools, Attitudes of the teacher and the pupils towards practical work, Less motivation- teachers not motivated by the government and the community, Teacher pupil ratio- attention not drawn to individual pupil, Teacher transfer at the middle of the term bringing overloading to the remaining teachers. Teachers were also trained on the off-task and on task behavior of learners while in class. On task behavior is seen when the learners are actively involved in the activities going on in the lesson while off task behavior is seen when the learners are not actively involved in the activities going on in the lesson.

4.4. Resultaat leerproces

De hierboven gedane inspanningen hebben behoorlijk bijgedragen aan de onder 4.2 genoemde doelstellingen.

233 MENSEN HEBBEN COMPUTERLESSEN AFGEROND	BOEK RATIO BOEK / LEERLING IS VERBETERD	24 KLEUTERJUFFEN HALEN HUN DIPLOMA.
HEALTH CLUB ELKE SCHOOL HEEFT ER EEN	33% STIJGING AANTAL KINDEREN DAT AFSTUDEERT	50% IS GEMIDDELD EXAMENRESULTAAT

Computerlessen

In het computercentrum werden de afgelopen jaren 233 mensen de eerste stappen geleerd inzake computergebruik. In 2017 waren dat er 26 en in 2018 25!!

Lesmateriaal / boeken

De verhouding lesmateriaal en boeken/leerlingen is door de boekhandel van SBNN Kenya en 5% extra reeds gevoelig verbeterd binnen de scholen maar zal door de samenwerking met Knowledge for Children nog verder verbeterd worden naar een ratio van 1:2.

All the schools do their book purchase in Nyaburu bookshop. This has made most of the schools to purchase more books and other teaching materials as compared to other years when the schools were placing their orders in town. Knowledge for children is also helping the schools to purchase books and other learning materials. This they are doing through partnering with the local communities.

The survey of STAR further sought to establish how pupils work with educational materials when learning. It was established that only 7% of the lessons used educational materials and textbooks for at least 10 minutes in a lesson. It was observed that most text books were on the desks but were not used by learners. The lessons in lower (grade 1 to 3) classes had more learning materials and activities as compared to upper classes. This could be attributed to the fact that pupils learn well by playing hence teachers are forced to have more learner centred approach as compared to upper classes.

This still remains a challenge in most of the schools since they lack enough teaching and learning materials. Text books are there in schools but not in the required ratio. Furthermore, teachers instruct learners to open text books during the lesson but they don't engage learners fully on the text book usage during the lessons.

Stimulering Kleuteronderwijs

De inspanningen van SBNN en SBNN Kenya nu en in het verleden om leerkrachten op te leiden tot kleuterjuf heeft er toe geleid dat er voldoende gekwalificeerde kleuterjuffen zijn in West-Nyakach. Er werden in het verleden veel leerkrachten gesponsord die binnen het eigen CFDC een opleiding tot kleuteronderwijzer volgden. In die mate zelfs dat de getrainde docenten niet alleen te werk gesteld worden in West-Nyakach, maar ook in naburige gebieden. Ook de Keniaanse overheid en met name de County Governemen ondersteunt het belang van kleuteronderwijs. Daardoor is er nu in bijna alle 28

SBNN-scholen een leerkracht aangesteld door de County. Daarmee zijn we er natuurlijk nog niet, want elke school heeft minstens 2 en in sommige gevallen 3 kleuterjuffen nodig.

Er werden in 2018 40 leerkrachten ingeschreven bij Nyaburu ECDE College. 24 daarvan hebben een certificaat of diploma behaald. De laatste jaren is de exploitatie van het College redelijk in evenwicht.

Hygiene en Health Clubs

All schools have a water and sanitation clubs which is responsible for the sanitation and water in the school. The clubs are not fully active as compared to the time when they were formed in 2012. Sanitation and hygiene being part of the school curriculum should be taught and encouraged by teachers.

Schoolresultaten en kwaliteit van het onderwijs

De resultaten in de scholen zijn redelijk goed en stabiel ondanks de vele problemen en uitdagingen. Het aantal leerlingen dat examen doet en dus een diploma lager onderwijs haalt groeit jaarlijks. Dat betekent dat meer kinderen –dus ook de minder presterende- uit West-Nyakach een opleiding in middelbaar onderwijs kunnen beginnen. Deze democratisering is een goede zaak omdat vele kinderen nu hun eindexamen doen, ook de minder presterende en ook degene uit de armste gezinnen.

KCPE performance

No	School	KCPE 2016	Entry	KCPE 2017	Entry	KCPE 2018	Entry
1	Nyadero	324.35	36	299.44	44	304	36
2	St. Agnes Obanda	311.96	27	284.38	29	296	26
3	Aomo	303.35	40	298.81	45	281	53
4	Mbugra	300.77	22	286.00	27	287.5	22
5	Nyongonga	296.68	28	251.01	30	211.48	67
6	Sangoro peace kids	295.5	15	-	-	290.6	10
7	Kamtudi	289.88	17	266.99	17	283.64	29
8	St Theresas girls Bolo	289.68	34	286.86	29	286.26	19
9	Nyamanyinga	286.54	15	247.09	34	246.	43
10	Sangoro	282.96	27	303.13	16	280.89	30
11	Bala	282.55	32	275.32	29	277.08	23
12	Rachier	281.55	31	250.55	38	265.13	39
13	Onwango	275.33	15	272.30	15	287.6	10
14	Thurdibuoro	267.44	18	254.24	23	246.6	18
15	Sango Buru	265.82	39	277.09	35	249.23	55
16	Onego	264.74	34	228.87	27	215.51	41
17	Nyawalo	263.76	21	273.96	22	238.77	43
18	St. Maired Oriang	259.28	25	244.32	25	242.76	43
19	Apondo Kasaye	258.62	21	228.41	23	212.3	48
20	Otho Abwao	258.31	16	238.61	15	266.07	16
21	Nyakwere	253.28	32	224.48	34	225.69	16
22	Nyadina	253.09	33	259.26	27	227.56	57
23	Obange	247.55	32	230.59	38	187.46	58
24	Mbora	245.07	27	244.38	18	235.55	31
25	St. Jeromo Olasi	244.38	17	252.27	15	225.7	16
26	Andingo Opanga	234.15	28	241.16	26	227.39	41
27	Ombugo	230.82	28	206.26	29	188.07	48
28	Abwao	227.52	22	237.25	47	240.21	28
29	Kobongo	208.74	27	240.65	20	236.52	27
30	Shiners Education centre					263.53	15
	Total	268.59	759	259.52	777	250.9	984

There has been a drop in the pupils' performance since 2016. This is as a result of the government policy of 100% transition to all classes. The government wants all the learners to be pushed to the next class. This has made the schools to register even the weaker candidates to sit for the final KCPE exams and this has posted an increase in the number of candidates sitting for the KCPE exams hence reducing the mean score of most of the schools as shown in the table above.

Active participation of learners

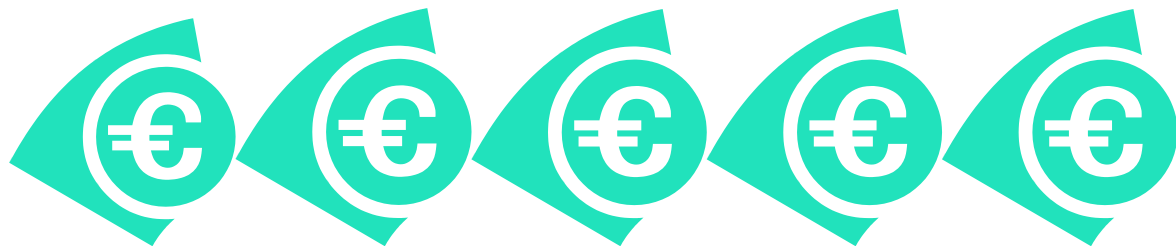
The high population of learners in primary schools has discouraged the active participation of all learners. The teacher is unable to identify the pupils by name. This encourages chorus answers among the learners when a teacher poses a question. These chorus answers may mislead the teacher into thinking that all the learners have understood the concept being taught. In addition, there is no good environment to create discussion groups among the learners because of insufficient facilities such as desks and enough space in the classrooms. Most teachers in the schools prefer teaching the whole class than organizing them into discussion groups. The following issues under learning dimension have been discussed

Use of Variety of Learning Activities

Some of the learning activities that enhance learning include reading, writing, and role playing, active listening, discussing, and experimenting among others. The findings in the survey indicate that about 68% of the teachers use only one or two learning activities other than listening and chorus answering. About 32% of the teachers that were observed employed two to three learning activities. This indicates that fewer pupils are on-task in most of the classes.

The lessons observed in 2017 and 2018 shows that there was an increase in the number of teachers using more than four learning activities, about 43% of the teachers observed. This posted an improvement of about 11%. This means that majority of learners are on task during the lessons.

4.5. Financien

4.5.1. Boeken en lesmateriaal

In totaal werd 703.210 KES betaald voor de salarissen en pensioenen van de boekhandelmedewerkers, beveiliging, elektriciteit en overige kosten voor het CFDC. Vooral de beveiliging is een serieuze financiële last, namelijk 36.000 KES per maand. Met dat geld zouden mooie dingen gedaan kunnen worden, maar spijtig genoeg is het onmogelijk en niet verstandig deze kostenpost te laten vallen.

Daarnaast wordt aan de scholen ook 5% extra boeken en lesmateriaal gegeven bij een bestelling. Op die manier werd voor 125.570 KES aan boeken en lesmateriaal gegeven aan de scholen, waardoor het totaal bested budget voor boeken en lesmateriaal uitkomt op 828.780 KES.

4.5.2. Lerarenopleiding

Vanaf 2013 organiseert SBNN Kenya zelf kleuteropleidingen in zijn leercentrum, onder de naam Nyaburu ECD College. De exploitatie voor het college is niet weinig, gezien de vergoedingen voor de leerkrachten, registratie voor examens, de praktische organisatie etc. In totaal werd er 305.675 KES betaald aan kosten voor het lerarencentrum (onkostenvergoedingen voor leerkrachten, andere onkosten) besteed door SBNN

4.5.3. Computercentrum

De belangrijkste kost zijn het salaris van de cybermedewerker en het internet, in totaal 194.400 KES.

TOTAAL : 1.328.855 KES voor het leerproces

4.6. Conclusie leerproces

In het computercentrum werden de afgelopen jaren vele mensen de eerste stappen geleerd inzake computergebruik. In het college werden vele leerkrachten opgeleid zodat zij kleuteronderwijs kunnen geven en de resultaten in de scholen zijn redelijk goed. Ook het aantal leerlingen dat examen doet en dus een diploma lager onderwijs haalt groeit jaarlijks. Dat betekent dat meer kinderen –dus ook de minder presterende- uit West-Nyakach een opleiding in middelbaar onderwijs kunnen beginnen. Deze democratisering is een goede zaak omdat vele kinderen nu hun eindexamen doen, ook de minder presterende en ook degene uit de armste gezinnen. SBNN gelooft dat een structurele aanpak met inzet op kwaliteit na verloop van tijd zijn vruchten zal afwerpen en zal resulteren in betere resultaten. Jammer genoeg zal dat moeten gebeuren zonder samenwerking met Edukans. De examenresultaten van de laatste jaren laten wat dat betreft het beste verhoppen. Het aantal studenten dat examen aflegt stijgt jaarlijks. De resultaten gingen wel iets naar beneden maar gemiddeld was het nog wel een voldoende.

5. Leerkrachten

5.1. Problemen/knelpunten

- De ratio leerkracht / leerling is zeer hoog wegens het tekort aan leerkrachten en (betaalde) kleuterjuffen.
- Een groot deel van de syllabi worden niet volledig afgehandeld vanwege de lage motivatie van de leraren. Hun sociaal gedrag, gebrek aan discipline en lage werklust is niet echt een goed voorbeeld als rolmodel. De effectieve lestijd is laag. De leraren zijn afwezig of ze komen te laat. En als ze dan op school zijn, zijn ze niet in de klas te vinden maar onder een boom of in de lerarenkamer, de kinderen van hun klas achterlatend met 'klaswerk'.
- De onderwijstechnieken –en methoden zijn slecht en ouderwets. Het kind staat niet centraal. Eénrichtingsverkeer bij het lesgeven, gebrek aan interactie en stokslagen gebeuren nog steeds veel te vaak. Er is nauwelijks innovatie in het onderwijs. Hoewel leraren de modern lesmethoden geleerd hebben op de universiteit of in workshops, ze gebruiken ze zelden of niet in de klas.
- Nog niet alle scholen hebben betaalde, opgeleide en gekwalificeerde kleuterjuffen.
- Er is slechte communicatie / relatie tussen hoofdonderwijzer, andere docenten, ouders en leerlingen

5.2. Doelstelling

- Betere motivatie van de leraren, zodat de effectieve instructietijd zal toenemen.
- De cursussen zijn volledig afgewerkt door het gebruik van kindgerichte lesmethoden en technieken. ----
- Betere ratio leerkrachten/leerlingen
- 45 kleuterleerkrachten kunnen actief lesgeven en gebruiken lokale materialen.
- De aanwezigheid van de leerkrachten stijgt met 20%, de effectieve lestijd neemt toe met 20%, ook de dekking van de lesinhoud neemt toe met 20% en de resultaten verbeteren met 10%.

5.3. Acties

Wat hebben we in 2018 gedaan om deze doelstellingen te halen inzake leerkrachten.

5.3.1. Tewerkstelling van ondersteunend personeel / support staff

Sinds 2012 helpt SBNN bij het tekort aan leerkrachten. Elke school mag/kan een (gediplomeerde) leerkracht in dienst nemen. Voorwaarde is dat de school daarbij ook SBNN Kenya steunt door als school boeken te kopen in de boekhandel. De leerkrachten krijgen van SBNN geen volledig salaris, maar krijgen een aanmoediging die hoger ligt dan die die de scholen of ouders betalen, namelijk 3000 KES per maand. Er werd in alle 28 scholen support staff tewerkgesteld door SBNN Kenya. Alle scholen nemen deel aan het project, maar hebben niet altijd een gekwalificeerde leerkracht ter beschikking. Een paar scholen konden geen P1-leerkracht vinden en stelden een andere ondersteunende leerkracht tewerk, aan 2000 KES per maand. SBNN Kenya stimuleert de scholen en lokale gemeenschappen om met eigen middelen

de bijdrage van de SBNN leerkracht te verhogen en/of zelf ook een eigen ondersteunende leerkracht aan te stellen en tewerk te stellen.

Number of TSC/ government teachers per school

No	School	2016	2017	2018
1	Nyakwere	9	8	8
2	sango buru	9	9	9
3	Obange	8	8	7
4	Nyawalo	9	9	9
5	Nyamanyinga	8	7	9
6	Bala	9	7	9
7	Nyongonga	8	8	8
8	Sangoro	9	9	9
9	Nyadina	7	8	8
10	Onego	10	9	9
11	Nyadero	9	11	10
12	Thurdibuuro	8	8	8
13	Aomo	9	9	9
14	Otho Abwao	8	8	7
15	Mbora	9	8	8
16	Rachier	9	11	11
17	Mbugra	9	9	8
18	Obanda	8	9	9
19	Abwao	7	8	7
20	Kobongo	8	9	9
21	St Theresas girls Bolo	7	8	8
22	Oriang	9	10	10
23	Onwango	8	8	8
24	Kamtudi	6	7	6
25	Ombugo	6	7	7
26	Andingo Opanga	6	7	8
27	Andingo Olasi	6	7	7
28	Apondo Kasaye	8	8	9
	Total	234	243	253

5.3.2. Bevordering ECDE-onderwijs en sponsoring ECDE-leerkrachten

SBNN geeft al vele jaren extra aandacht aan het kleuteronderwijs. Kinderen die kleuteronderwijs gevolgd hebben, zijn immers een stap voor op zij die niet in de gelegenheid waren. Vaak doen zij het ook beter in het basisonderwijs en middelbaar onderwijs. Immers, een goed begin is het halve werk! Sinds 2015 is de County Government van Kisumu gestart met de tewerkstelling van kleuterleerkrachten in een aantal scholen. Nog niet in alle, maar het is alvast een begin.

Om het kleuteronderwijs te stimuleren sponsort SBNN, naast het bouwen van goede kleuterklassen (zie 3.1.2.), de opleiding tot kleuterjuf. De opleiding omvat 4 jaren: Certificaat jaar 1 en 2, Diploma jaar 1 en 2. Vanaf 2013 organiseert SBNN Kenya zelf deze kleuteropleidingen in zijn Learning Centre (zie....) . Een aantal leerkrachten worden door SBNN Kenya gesponsord om deze opleiding te volgen. De leerkrachten betalen de eerste trimester zelf. Vervolgens betaalt SBNN Kenya de 2 andere trimesters. SBNN Kenya heeft in 2018 voor vier van hen ingestaan voor het cursusgeld.

5.3.3. Active learning

In 2018 is er omwille van een aantal redenen (geen overeenstemming terzake met LEC) geen training meer gegeven voor leerkrachten inzake interactive teaching.

SBNN Kenya in conjunction with LEC RD through the ministry of education has offered refresher trainings to 172 TSC teachers in all 28 public primary schools in west Nyakach. The training was based on Active Learning in primary schools. The trained teachers in various schools are doing training to other teachers at the school level. The teachers are also advised to observe each other's lesson and share the challenges together. The star coordinator is also doing follow up in schools to see if the teachers are putting in practice what they acquired in the trainings and also observing some lessons in the school.

5.3.4. National Review

The Kenyan Government is in the process of reviewing the national curriculum for primary and secondary schools. The current curriculum has more emphasis on examinations and has less focus on promoting learners' competencies and skills. This is the gap that the new curriculum seeks to seal. Further to this, the Teachers Service Commission (TSC) has developed performance contractual obligations with teachers to ensure that there is quality education in schools.

One of the requirements is to have teachers undergo continuous training in their teaching profession hence this offers great opportunity to the Star School Program to remain relevant in its interventions. Lesson observations were also done to the A/L trained teachers in their various schools. The baseline focused on lesson planning, concept development encouraging learners' confidence, and classroom management and giving feedback.

5.4. Resultaten leraren

De hierboven gedane inspanningen hebben behoorlijk bijgedragen aan de vooropgestelde doelstellingen!!

Ratio leerling/leerkracht

The number of TSC teachers in the school has increased since 2016 from 234 to 253 (+10%), however, the number of learners in the schools are still high and don't match the teacher pupil ratio.

SBNN has employed one teacher in all the 28 public primary schools. This has helped reduce the teacher pupil ratio in all the schools with another 10%.

Opleiding kleuterjuffen in Nyaburu ECDE College

The College has favorably addressed the challenge of lack of teachers in ECDE schools. Some teachers have even been employed outside the 28 schools.

The summaries are in the tables below:

Year	Diploma	Certificate	Proficiency	Total
2014	27	12	10	49
2015	3	13	10	17
2017	9	11	9	29
2018	14	21	5	40

Lesson Planning

During baseline survey conducted in 2016, it was noted that most teachers do not use lesson plans in their teaching process, some don't keep schemes of work and other records of work relevant in teaching profession. Lack of these important professional records negatively impacts on quality of education. The survey sought to establish the availability of the lesson plans and the appropriateness of the lesson objectives. It was established that 10.7% of teachers went to class without lesson plans while 25% had lesson plans but there was no clear link between the objectives stated and the learning activities and teaching methods.

The lesson observations done in 2017 and 2018 after the refresher courses conducted to West Nyakach teachers shows that a good number of teachers about 80% of teachers has lesson plans and 67.85% went to class with lesson plans

Attention Drawn to Real Life Practice

One of the intended outcomes of learning is to have pupils to be able to apply lessons learned to their own daily lives. However, most of the time, pupils find it difficult to relate what they learn in school with their daily lives. A pupil needs to understand why he/she should wash the hands when coming from the farm, or why leaning of angles is important if he/she will be a carpenter. To achieve this, teachers need to constantly draw learners' attention to real life experiences when teaching. The baseline established that in the 28 lessons observed, about 80% of the teachers were able to occasionally (which is still below standards) connect the lesson to real life while 3.6% did not attempt at all. This means that some learners are not able to see any value in what they learn. This only promotes rote learning.

According to the lesson observations done in 2017 and 2018 in schools after the trainings, majority of the teachers, about 64.55% were able to connectfully connect the lesson to real life situation while 1.83% still did not attempt at all. This shows that most of the pupils are now able to relate what they learned in school with their daily lives.

Encouraging Learners' Confidence

Teachers need to encourage their learners to have on-task behavior meaning that pupils are actively busy with learning task. In this regard it was found out that 35% of the teachers occasionally encouraged their learners to be on task. This was done through linking the lesson to learners' real life experience, group work and use of teaching learning materials.

There was an improvement on learners confidence in 2017 and 2018, this is seen in the schools visited and the lessons observed. Majority of learners were able to answer most of the questions asked with confidence especially the questions related to what they know back at home. This is because after the teachers' refresher courses, most of the teachers were able now to link fully learners' real life experience and allow learners to freely interact with each other during group discussions.

Classroom Management

Increased enrolment in primary schools has hindered classroom management. In situations where the classrooms are congested, the teacher may be unable to interact with the individual learner and to mark the books on a daily basis. As a result, there is no assessment of pupils understanding hence making it hard for the teacher to offer individualized education plan to the learner. Classroom management involves everything from the time allocation to the tasks in the lesson, to material for record keeping, sitting arrangement as well as space. The general poor learning conditions have prevented teachers from reaching individual learners and encouraging them to have confidence through active participation. In this baseline survey, it was established that 60% of the teachers express moderate degree in managing their classes. For instance, they have learners in groups but have a challenge in ensuring that all learners participate in the discussion. About 36% of the teachers were able to facilitate students' learning at individual or group level.

During the three year period, classroom management still remains a problem in most of the schools, especially the schools with high enrolment. Congestion in the classroom doesn't allow the teacher to move with ease from one place to another during the lesson. This makes the teacher to only check the work of the learners seated in front of the classroom or the teacher samples few learners work to check.

Use of teaching and learning materials.

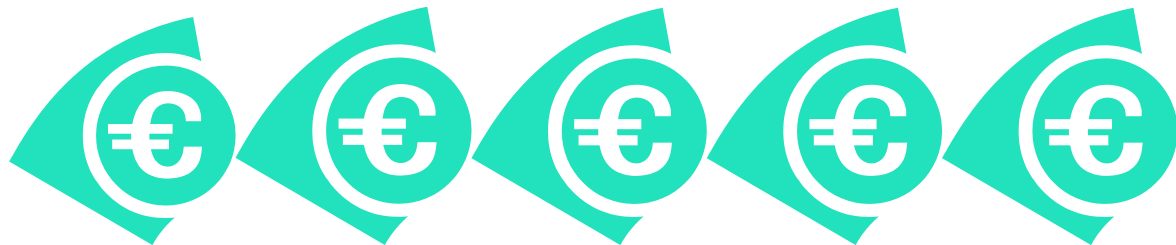
In most of the lessons observed, teachers used locally available materials in teaching and learners were given an opportunity to manipulate the teaching and learning materials available in their areas. This promotes learning and makes the learners to appreciate the importance of environment in learning. However, some teachers were not able to get some of the teaching materials and this makes them to use pictures and books.

Giving feedback.

Out of all lessons observed, it was noted that about 35% of the teachers don't give feedback to pupils in a proper manner and this was seen when a learner tries to attempt a question and fails. The teachers don't reinforce the correct answer to the pupil or show the pupil how to arrive at the correct answer.

5.5. Financiën

5.5.1. Tewerkstelling van ondersteunend personeel / support staff

Voor de betaling van de ondersteunende leerkrachten werd in 2018 863.000 KES besteed.

5.5.2. Sponsoring ECDE-leerkrachten

Voor de sponsoring van de ECDE leerkrachten (#4) werd 44.000 KES besteed

5.5.3. Active Learning

Geen cursus in 2018 dus geen geld besteed

TOTAAL : 907.000 KES

5.6. Conclusie leraren / Aanbevelingen

Het aantal leerkrachten is toegenomen met 20%, gelijk verdeeld door de tewerkstelling door TSC en door het tewerkstellen van de leerkrachten door SBNN Kenya. Dat is echter nog altijd onvoldoende omdat ook het aantal kinderen blijft groeien.

De inspanningen van SBNN en SBNN Kenya nu en in het verleden om leerkrachten op te leiden tot kleuterjuf heeft er toe geleid dat er voldoende gekwalificeerde kleuterjuffen zijn in West-Nyakach. Er werden in het verleden veel leerkrachten gesponsord die binnen het eigen CFDC een opleiding tot kleuteronderwijzer volgden. In het computercentrum werden de afgelopen jaren vele mensen de eerste stappen geleerd inzake computergebruik. Daarnaast werden bij alle scholen support teachers betaald.

Based on the findings, the following recommendations are made by STAR

The dimensions teaching and learning are interrelated hence similar recommendation. Based on the findings, it's recommended that SBNN and Knowledge for children to continue with Active teaching and learning trainings for teachers. The SBNN program officer should continue playing an active role in supporting and coaching teachers in active teaching methods during his monitoring visits.

SBNN Kenya should form strategic partnerships with like-minded organizations like Pamoja in Awasi to enhance and learn from each other best practices in Active Learning. There can be teacher exchange programs in the schools. School heads to be tasked to strengthen subject panels with an intention of promoting and enhancing active learning in the schools.

SBNN should organize an annual SBNN education day where they reward the best SBNN schools based on the five dimensions of the star school model.

SBNN teachers should also be involved in Active teaching and learning programs through trainings.

6. SCHOOL-MANAGEMENT

6.1. Probleemstelling

-The Board of Management and Parents Associations (PAs) can rightly be described as the life blood of a school. They constitute an important component of the school leadership, management and governance structure. They also form an important link between the school and the community. Through such a link local ownership is enhanced. Through their involvement in the life of the school, local resources are mobilized and also school leadership and management is strengthened. However, their effectiveness has been overshadowed by tensions and role conflicts among themselves due to role overlap and lack of clear guidelines. Some challenges that confront them as they execute their roles/responsibilities include but not limited to lack of adequate funds and parental support, limited control span in schools and some are not conversant with their roles and responsibilities.

-Gebrek aan management in de scholen, zowel wat betreft de administratie, als de financiën, de PR. Hoofdonderwijzers zijn meestal onvoldoende opgeleid daarvoor. Management is niet hetzelfde als onderwijs. Dit gebrek wordt soms nog versterkt door de late uitbetaling van het FPE- geld door het Ministerie.

- Gebrek aan inspectie vanuit het Ministerie

- Slechte statistische gegevens over de scholen en hun leerlingen waardoor het zeer moeilijk is om goed beleid te maken. Meestal zijn de reële aantallen lager dan degene die de scholen opgeven omwille van financiële redenen (hoe meer leerlingen hoe meer FPE geld je krijgt). Slecht cijfermateriaal werkt de corruptie alleen maar in de hand.

6.2. Doelstelling

- Complete en adequate statistieken over de scholen en hun leerlingen,

- Er is een goede communicatie en relatie tussen schooldirecteur, andere leerkrachten, ouders en leerlingen.

- Alle scholen hebben tegen het eind van 2018 een realistisch schoolplan en volledige en correcte informatie over de school en hun leerlingen.

6.3. Acties

Wat hebben we in 2018 gedaan om deze doelstellingen te halen inzake schoolmanagement

6.3.1. Opleiding van de leden van de schoolbesturen

Tijdens het STAR-project werden de bestuursleden, de zogenaamde BOM-leden van de scholen getraind. Dit gebeurde in samenwerking met het ministerie van onderwijs.

6.3.2. Schoolplannen

De schoolbesturen worden door de STAR-coördinator begeleid met het maken van strategische schoolplannen.

6.3.3. Knowledge for Children

Er werd tevens ingestapt in een project van Knowledge for Children. Een belangrijke peiler van dat project is de training voor de bestuursleden. Ook zullen de scholen door dit project hun boekenaantal kunnen aanvullen, zodat de ratio op een normal peil komt.

6.4. Resultaten Schoolmanagement

Hoe hebben de hierboven gedane inspanningen bijgedragen aan de vooropgestelde doelstellingen!!

GETRAINDE ZIJN ALLE SCHOOLBESTUREN	VISIE, MISSIE EN MOTTO IN ALLE SCHOLEN	STRATEGISCHE SCHOOLPLAN IN BIJNA ALLE SCHOLEN
12	17%	1 MILJOEN KES
AANTAL SCHOLEN DAT PARTICIPEERT IN KNOWLEDGE FOR CHILDREN PROJECT	AANTAL SCHOOLBESTUREN DAT ECHT WERKT ALS EEN TEAM	BEDRAG DAT LOKALE GEMEENSCHAPPEN INBRACHTEN BIJ INFRAPROJECTEN

School Vision, Mission and Motto

During this baseline, it was established that all 28 schools have Vision, Mission and Motto but the school management boards are yet to internalize and practice it in schools. Most of them are aware it exists but do not know how to relate that to their management and achieving the goals.

The situation however increases in the year 2017 and 2018. The school board of management, parents and pupils could now understand fully the mission and vision of the school in almost all the schools. This is seen in the sharing the school policies together and applying them in the day today running of the school.

Joint Strategic Planning At School Level

On the onset, it's important to observe that at the time of the survey, the BOMs had been in office for only three months. The survey established that 53% of the schools have joint plans while 42% have plans but need to be improved. In general, schools need to be supported.

SBNN through the ministry of Education offers trainings for the school board of management of how to prepare effective strategic plan for their schools, this was followed by a follow up activities to check whether the schools were fully implementing what they were trained on and advised where necessary.

Between the years 2017 and 2018, SBNN board managed to visit and meet the BOM of 16 schools out of 28 schools in west Nyakach division. Out of the 16 schools visited, it was observed that 13 schools have a well stated school strategic plan and are applying the plans in managing their schools; the 3 schools out of 16 visited have plans but needed improvement. The SBNN board through the star coordinator assisted the 3 schools on how they can improve on and fully implement their joint strategic plans. This has posted a positive improvement on the use and implementation of the joint strategic plans in the schools by 81% from 42% which was observed during the baseline survey in the year 2016. SBNN board will visit the remaining 12 schools in the year 2019.

Systematic Monitoring of Pupils' Performance

One of the key responsibilities of the BOMs is to monitor pupils' performance in schools. It was found out that 82% of the school BOMs had performance systems in place but all were manual. There is no school that is at the moment using ICT to monitor the learners' performance. The schools organize for education days where both pupils and

teachers who have performed well are rewarded. There are also subject panels that monitor and pupils' performance in schools and report to BOMs. The modeling approach has been used in some schools where former successful pupils come to give motivational talks while some of the former pupils have started development projects in the schools like awarding prizes to well performing teachers and pupils, provision of learning materials and organizing lunch for teachers.

This has been a success just as it was in the year 2016 though done manually. However, many parents don't check on their learners' book to confirm if the school work in their books are up to date.

In the year 2017 and 2018, most of the schools organized for education days where parents rewarded both the teachers and pupils who have performed well. Some few schools have also received learning materials from the stakeholders. There is still reluctance on the parents visiting schools regularly checking their children's performance. Most of the parents don't even check on the learners' books after school.

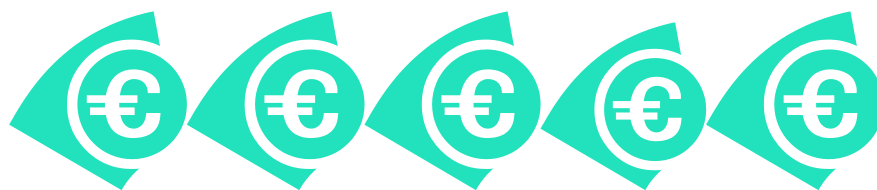
Management of team with shared responsibilities

When the baseline survey was conducted in 2016, BOMs were only 3 months old in office and this needed more support in understanding and executing their responsibilities. Very few leaders could understand and execute their responsibilities effectively.

This has however increased in the year 2017 and 2018 following the training and frequent focus group discussions that SBNN board has been having with the school board.

During the meetings done with the school BOMs in the years 2017 and 2018, it was observed that only 17.61% schools have school leadership working as a team with shared responsibilities and roles. Other schools have a team with limited shared responsibilities and roles and in many cases, only the head teacher speaks.

6.5. Financiën

Aan de opleiding van de schoolbestuursleden werd in 2018 0 KES besteed.

De trainingen werden in 2016 en 2017 gegeven.

In 2018 werden de bestuursleden getraind via het Knowledge for Children programma.

6.6. Conclusies and aanbevelingen

Het STAR-programma en later ook het Knowledge For Children heeft de schoolbesturen bewuster gemaakt van hun rollen, waardoor ze meer betrokken zijn bij het besturen van hun scholen. De hoofdonderwijzer, die meestal een passant is en volgend jaar in een andere school kan lesgeven, wordt niet altijd meer blindelings gevolgd. Via het project van Knowledge for Children zal SBNN zich verder blijven inzetten voor zelfbewuste en sterke besturen zodat ze in de toekomst zelf goede beslissingen kunnen nemen voor hun scholen en dus ook hun kinderen. In 2019 zullen er verkiezingen gehouden worden voor nieuwe schoolbesturen. Een aantal van hen zal terugkeren in het bestuur maar er zullen ook veel nieuwe bestuursleden gekozen worden. De uitdaging is om deze nieuwe besturen voor te bereiden, te begeleiden en te helpen bij hun werk zodat de weg naar verzelfstandiging verder gezet kan worden.

Based on the findings, the following recommendations are made by STAR:

SBNN should liaise with the Ministry of Education to do training to the newly elected BOMs. Some of the areas that SBNN may support in trainings are roles and responsibilities as members of BOMs, Conceptualization and internalization of their schools' vision and mission, resource mobilization, their Span of Control, Financial Literacy and principles of Communication. It must be noted that a well empowered BOM that understands the Vision and Mission of SBNN will go a long way in ensuring that SBNN achieves its intervention goals and targets.

Further to this, all school boards should have development plans that will guide their school development initiatives for the 3 year period they will be in the office. The BOM should be empowered to co – fundraise with development partners like SBNN.

7. De Lokale Gemeenschap

7.1. Problemen/knelpunten

- Er is veel ziekteverzuim vooral onder de meisjes, veroorzaakt door kinderarbeid, financiële problemen van de ouders en onverantwoordelijke ouders (veel ouders zien het belang van onderwijs niet). Kinderen gaan soms naar de volgende klas omwille van financiële redenen. De ouders willen hun kind zien doorstromen maar zien niet in dat het kind nog niet klaar is daarvoor en te weinig kennis en vaardigheden heeft voor een hogere klas.

- Onwetende, ongeïnteresseerde en ongeschoolde BOM leden. Lage betrokkenheid van de ouders
- Slechte ouders / docenten relatie

-Generally, research has shown that obligation of parents and their involvement in their children's education in Kenya is weak hence posing a big problem towards quality education promotion and governance. Parents fail to attend school meetings hence causes poor decision making and later on complain about the state of schools in the country. In the worst case situations, the parents sent their house helps or children to schools meetings, yet they know that they cannot make sound decisions. Moreover, parents have neglected the need of PA that is essential for the positive development of schools. Experience shows that PAs have shown less ability to play the oversight role in school financial management. The contributions of parents and guardians in the local communities towards school development vary depending on the nature of their contributions, school locations and the school management committee. For example, parents mostly provide contribution of cheap learning materials such as pencils, pens, and school uniforms. Those who give voluntary support to mega projects such as classroom and extensive infrastructural projects are very few.

7.2. Doelstelling

- Vermindering van schooluitval, vooral bij de meisjes
- Ouders zien het belang van goed onderwijs voor hun kinderen en zijn betrokken bij het dagelijks beheer van de school

7.3. Acties in 2018

Wat hebben we in 2018 gedaan om deze doelstellingen te halen inzake schoolmanagement

7.3.1. SBNN Kenia

Om lokaal SBNN verder te verankeren werd in 2011 SBNN Kenya opgericht. SBNN Kenya is officieel geregistreerd bij het Ministerie van Sociale Zaken als Community Based Organisation (CBO). Elke openbare basis school in West-Nyakach is in SBNN Kenya vertegenwoordigd. SBNN Kenya heeft een dagelijkse bestuur. In het bestuur is elke cluster (gebied) van West Nyakach vertegenwoordigd.

Belangrijkste partners van SBNN Kenya zijn het Ministerie van Onderwijs via de District Education Officer (DEO) Nyakach, de 28 publieke basisscholen in West-Nyakach en hun schoolmanagement, de Chiefs van de Area en diverse lokale groepen. SBNN-Kenya ondersteunt en begeleidt de schoolbesturen (de BOM – Board of Management) bij projecten en stemt tevens de verschillende kwaliteitsprojecten en infrastructurele projecten op elkaar af. Daarnaast buigt zij zich over de projectvoorstellen van de scholen. Bij de uitvoering van de projecten stelt SBNN Kenya steeds de onder 2.3. genoemde 10 uitgangspunten voorop.

Het huidige bestuur van SBNN Kenya is verkozen in augustus 2016. Met een zittingsperiode van drie jaar wil dit zeggen dat er in 2019 verkiezingen zijn. Onder SBNN Kenya fungeren o.a. de Nyaburu Bookshop, het ECDE College en het computercentrum. SBNN Kenya overziet deze projecten en lobbyt bij plaatselijke politici, ngo's en andere organisaties om ervoor te zorgen dat ook Keniaanse middelen kunnen worden gevonden voor het onderwijs in West-Nyakach. In 2018 heeft het bestuur zoals elk jaar diverse scholen en hun besturen bezocht verspreid over het gehele werkgebied.

The aim of the visit is to share with the school the success and the challenges that the school faces and how they can overcome the challenges. So far 16 schools have been visited. 13 schools will be visited this year. SBNN Kenya board through the star coordinator also assists the school board on how to make realistic strategic plan for their schools and also guiding them on the implementations of the school plans.

7.3.2. Sport

SBNN Kenya organiseerde afgelopen jaren een loopwedstrijd en een eigen sportcompetitie, met volleybal, handbal, voetbal en korfbal voor de scholen. Sport verrijkt immers niet alleen de lichamelijke conditie maar ook de geestelijke. Daarnaast biedt sport ook de nodige afwisseling in de anders zo eentonige weekends van de kinderen op het platteland. Zowel de jongeren maar ook de ouders houden van sport. Sportmanifestaties zijn dan perfect om de lokale gemeenschap te bereiken en om hen het belang van onderwijs te benadrukken. De competitie werd georganiseerd door een sportcomité van SBNN-Kenya, bestaande uit leerkrachten van de scholen van West-Nyakach. De scholen werden de afgelopen twee jaren voorzien van sportuniformen.

In 2018 werd geen aparte loopwedstrijd en sportcompetitie gehouden. Er werd aangesloten op de wedstrijden van het ministerie van Onderwijs. SBNN Kenya heeft besloten om in de plaats daarvan een voetbaltornooi te organiseren voor de jongeren van de verschillende gemeenschappen.

The local football clubs were allowed to participate. This helps in bringing the members of the community together and in the process, community members learn from each other also get to know what is happening in their schools as far as school developments are concerned.

7.3.2. Ouders en de lokale gemeenschap

De scholen zijn veelal de centrale plekken binnen de lokale gemeenschappen. De Star coördinator richtte zich op de opleiding van de ouders en leden van de gemeenschap om de relatie en betrokkenheid tussen ouders en school te verbeteren. De coördinator maakt ouders bewust van het belang van onderwijs, zodat zij hun kinderen niet thuis houden voor huishoudelijke taken. Naast het bovengenoemde traint de STAR-coördinator de ouders hoe ze betrokken kunnen worden bij het management van de school. SBNN Kenya organiseert in elke cluster een bijeenkomst met de gemeenschap, zogenaamde baraza's waarin de programma's van het volgend jaar besproken worden, hun rol bij de ontwikkelingen in de school en waar aan de leden van de lokale gemeenschap ook het belang van het onderwijs voor hun kinderen benadrukt wordt.

In all the schools projects done in schools by SBNN, the community contributed their share of the total costs. This is done by bringing cash or bringing the locally available materials to be used in the project e.g. sand, marram, ballast, water. This has improved the community participation in their schools since they feel that they also own their schools as far as development is concerned.

7.4. Resultaten lokale gemeenschap

Hoe hebben de hierboven gedane inspanningen bijgedragen aan de vooropgestelde doelstellingen!!

SCHOOLUITVAL GEVOELIG VERBETERD	984 LEERLINGEN HEBBEN EINDEXAMEN GEDAAN	1,4 MILJOEN BEDRAG INGEBRACHT DOOR SBNN KENIA (20%)
3 DAGEN VOETBALTOERNOOI VOOR DE JONGEREN	6 ER WERDEN 6 BIJEENKOMSTEN GEHOUDEN MET DE LOKALE GEMEENSCHAPPEN	64% VAN DE OUDERS ONDERSTEUNEN DE PROJECTEN IN DE SCHOOL VAN HUN KIND(EREN)

Schooluitval

De schooluitval is gevoelig verbeterd. De leerlingenaantal blijven stijgen en op het eind van de lagers school doe nook meer kinderen hun eindexamen, ook meisjes. Afgelopen jaar deden bijna 1000 kinderen eindexamen, tegenover 750 in 2016. Dat is een stijging van 33%.

Sterke zelfstandige partner

SBNN Kenya is de afgelopen vijf jaar een sterke zelfstandige lokale partner geworden die eigen inkomsten genereert en die een volwaardige gesprekspartner is voor overheidsinstanties in de regio. De statuten en samenstelling van SBNN Kenya zijn klaar om die positie voor de toekomst verder uit te bouwen. De hoofdonderwijzers zijn nu ook opgenomen in het Algemeen en Dagelijks Bestuur van SBNN Kenya. Daarnaast heeft het trainingscentrum een eigen Board of Management. SBNN Kenya heeft ook een comité dat autonoom en zelfstandig de sportcompetities organiseert.

Dit alles heeft er toe geleid dat de eigen ingebrachte middelen van 0 euro in 2013, gestegen zijn naar bijna 2 miljoen KES in 2017. Nyaburu Enterprises, de commerciële poot van SBNN Kenya met een boekhandel en diverse ICT-diensten had in 2017 een omzet van meer dan 5 miljoen. In 2018 ging die omzet en winst behoorlijk naar beneden omdat de regering zelf de boeken ging verdelen.

Sport

In 2018 werden er geen sportwedstrijden gehouden voor de scholen maar werd wel een driedaags voetbaltornooi voor jongeren georganiseerd. Deze wedstrijden trokken veel jongere en volwassen toeschouwers. Sport verrijkt niet alleen de lichamelijke conditie maar ook de geestelijke. Daarnaast biedt een sportcompetitie ook de nodige afwisseling in de anders zo eentonige weekends van de kinderen op het platteland.

Community involvement

Generally, research has shown that obligation of parents and their involvement in their children's education in Kenya is weak hence posing a big problem towards quality education promotion and governance. Parents fail to attend school meetings hence causes poor decision making and later on complain about the state of schools in the country. In the worst case situations, the parents sent their house helps or children to schools meetings, yet they know that they cannot make sound decisions. Moreover, parents have neglected the need of PA that is essential for the positive development of schools. Experience shows that PAs have shown less ability to play the oversight role in school financial management.

The contributions of parents and guardians in the local communities towards school development vary depending on the nature of their contributions, school locations and the school management committee. For example, parents mostly provide contribution of cheap learning materials such as pencils, pens, and school uniforms. Those who give voluntary support to mega projects such as classroom and extensive infrastructural projects are very few.

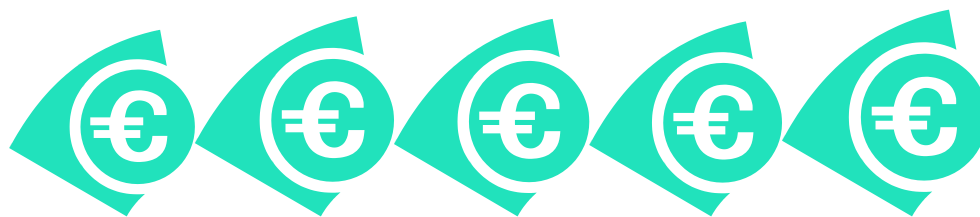
Besides meeting the educational needs of students, schools have been drivers of development within communities. Schools are often the sole community center in villages, providing the space for meetings, social services, and festivities. Through this common space, children and adults are connected, social networks are strengthened, and local communities are empowered.

This survey established that 64% of the parents are supportive and responsible for school's sustainability projects and this was seen during their contribution towards infrastructural and book projects. This provides an opportunity for SBNN to involve the community in its projects to improve ownership and co-fundraise. The findings further show that the schools in the area support community functions. For instance, schools host community functions like weddings, funerals, soccer competitions and political functions. Community members also get water and grass for their families and animals respectively. With the SBNN policy of co-funding of the SBNN project, community participation in the school projects has increased greatly. Parents greatly contribute in school projects and this was seen in the 2017 and 2018 school projects sponsored by SBNN Kenya.

Orphans and Vulnerable Children

During the school visits of SBNN Kenya, it was established that each school has orphans and vulnerable children. These are children who have been adversely affected by the HIV and AIDS scourge by either losing parents or are infected. These children have educational challenges that range from lack of time to study at home (many live with guardians and are busy with home chores after school), being sole providers to their aging grandparents, not having meals at home to entirely dropping out of school.

7.5. Financiën

SBNN Kenia

Voor de werking van SBNN Kenya zoals registratie, statuten, trainingen, secretariaat en vergaderingen werd in 2018 99.000 KES besteed.

Sportevenementen

Voor de organisatie van de ball games en de aankoop van sportuniformen voor 14 scholen werd in totaal 204.475 KES besteed

Ouders en de lokale gemeenschap

In totaal werd voor de organisatie van de 6 jaarlijkse clustervergaderingen 9.110 KES gebruikt.

Resultaten lokale gemeenschap

In totaal werd voor de lokale gemeenschap 312.585 KES gebruikt

7.6. Conclusie lokale gemeenschap / aanbevelingen

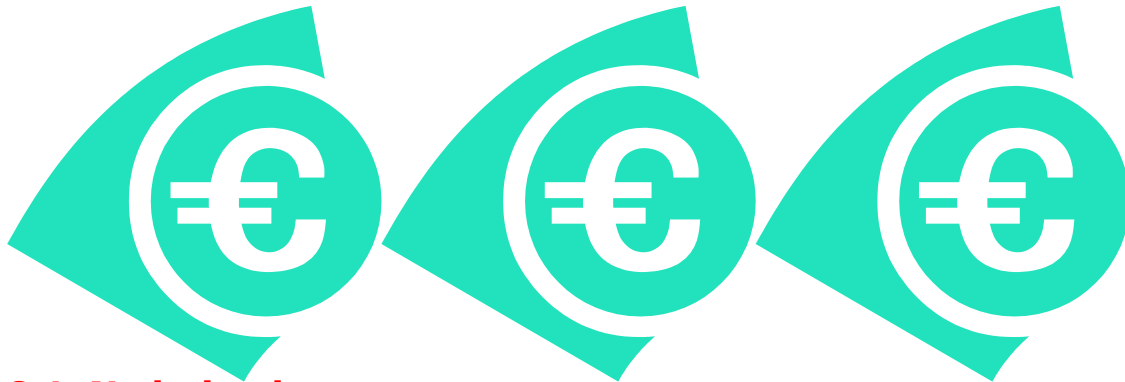
SBNN Kenya is de afgelopen vijf jaar een sterke zelfstandige lokale partner geworden die eigen inkomsten genereert en die een volwaardige gesprekspartner is voor overheidsinstanties in de regio. De statuten en samenstelling van SBNN Kenya zijn klaar om die positie voor de toekomst verder uit te bouwen.

Based on the findings, the following recommendations are made by STAR

It was noted that most schools have a cordial relationship with the communities and parents around them. This relationship ought to be made stronger through regular meetings between parents and community on one hand and the schools on the other. The community needs to be enlightened on their roles in supporting school development plans. In return, schools should empower parents on how to monitor their children's progress in school.

8. FINANCIËEL VERSLAG

8.1. Nederland

Baten 2018		Lasten 2018	
Rente op spaarrekening	€ 5,98	Stortingen naar Kenia	€ 31750,-
Heijmerink Reith Stichting	€ 9000,-		
Dr. Hofsteestichting			
Marthe van Rijswijk Foundation	€ 8708,-	Bankkosten	€ 173,34
Shaki / Pelgrimshoeve	€2750,-	Website	€ 95,05
Stichting Jong	€5000,-	fondsenwerving	1050,-
Edukans	€ 7250,-	Kerstkaarten	89,24,-
Eigen acties	€ 1838,72	Advertentiekosten	
Donaties	€101,23,-	Portkosten	3,22-
STARACTIE	€500,-		
TOTAAL	€35154,02-	TOTAAL	€ 33160,85

BALANS REKENINGEN

Stand spaarrekening 1 januari	€13231,06	Spaarrekening 31 augustus	€13237,04
Stand lopende rekening 1 januari	€1061,26	Lopende rekening 31 augustus	€3048,45
	€14292,32		€16285,49

8.2. Kenia

In totaal werd 46.750 euro overgestort van Nederland naar Kenia. Hiervoor werd in totaal ruim 5,5 miljoen KES verkregen. (gemiddelde koers = 118 KES). De eerste twee stortingen van in totaal 36.750 euro waren voor de financiering van het STAR-programma. Eind 2017 werd omwille van de gunstige wisselkoers reeds het eerste deel van STAR-school budget van 2018, zijnde 15000 euro doorgestuurd naar Kenia. De laatste storting was van de overige inkomsten en sponsors en ter financiering van de projecten van die donors/sponsors. Daarnaast bracht SBNN Kenya zelf ook 1,372.855 KES in.

	SBNN	Edukans	Storting Kenia	KES	SBNN K
December '17	€10000,-	€5000,-	€15000,-	1.817.013 (121,2)	
Mei	€14500,-	€7250,-	€21750,-	2.529.313 (116,3)	
oktober	€10000,-		€10.000,-	1.172.591 (117,5)	
					1.372.855 KES
TOTAAL	€34500,-	€12250,-	€46750,-	5.518.917 (118)	1.372.855 KES
				6.891.772 KES	

Dit bedrag van bijna 7 miljoen KES werd volledig besteed zoals inhoudelijk in eerdere hoofdstukken reeds gedetailleerd omschreven. Samengevat ziet dit er financieel zo uit.

		STAR BEGROTING	BESTEED
	 STAR INFRA		
1.1.	Bouw klaslokalen en afwerking klaslokalen	1.100.000 KES	2.075.660 KES
1.2.	Bouw kleuterklas	350.000 KES	1.205.280 KES
1.3.	Onderhoud en reparaties	700.000 KES	974.780 KES
TOTAAL DIMENSIE 1 - INFRA		2.150.000 KES	4.255.720 KES
	 STAR LEARNER		
2.1.	Boeken en lesmateriaal	950.000 KES	828.780 KES
2.2.	Leerkrachtenopleiding	300.000 KES	305.675 KES
2.3.	Computercentrum	200.000 KES	194.400 KES
2.4.	STAR-coördinator		0 KES
TOTAAL DIMENSIE 2 - Leerproces		1.450.000 KES	1.328.855 KES
	 STAR TEACHER		
3.1.	Tewerkstelling ondersteunende leerkrachten	800.000 KES	863.000 KES
3.2.	Ondersteuning opleiding kleuteronderwijzers	200.000 KES	44.000 KES
3.3.	STAR-coördinator	120.000 KES	KES
TOTAAL DIMENSIE 3		1.120.000 KES	907.000 KES
	 STAR LEADER		
4.1.	Opleiding van het schoolmanagement	100.000 KES	0 KES
TOTAAL DIMENSIE 4		100.000 KES	0 KES
1. Lokale gemeenschap			
	 STAR COMMUNITY		
5.1.	SBNN Kenya	80.000 KES	99.000 KES
5.2.	Sportevenementen	100.000 KES	255.345 KES
5.3.	Ouders en lokale gemeenschap	50.000 KES	9110 KES
TOTAAL DIMENSIE 5		230.000 KES	312585 KES
MONITOREN EN EVALUATIE		50.000 KES	0 KES
OPERATIONELE KOSTEN**		400.000 KES	213.685 KES
TOTAAL PER JAAR		5.500.000 KES	7.059.505 KES

****Operationele Kosten**

Voor salaris en onkosten van de STAR-coordinator werd 221.740 KES betaald. In Kenia heeft de stichting een rekening bij I&M bank te Kisumu. De bankkosten hiervan zijn nihil. Eventuele transferkosten zijn verrekend in de totaalbedragen van het overstorten. Soms worden bepaalde bedragen wel even vastgezet op een fixed deposit. Dat levert altijd een redelijk goed rentebedrag op. Onder overige kosten vallen vergaderkosten, binnenlands transport en verplaatsingskosten voor een bestuurslid van SBNN dat regelmatig de projecten bezoekt in Kenia. Hiervoor werd in 2018 33.605 KES uitgegeven zodat in totaal voor operationele kosten 255.345 KES werd besteed.

8.3. Conclusie

Er werd iets meer uitgegeven dan dat er binnengekomen is. Het verschil van 168.000 KES werd betaald uit reserves van SBNN Kenya die in eerdere jaren warden opgebouwd.

Met de ruim 7 miljoen KES werden door SBNN en SBNN Kenya projecten gedaan in en voor de 28 basisscholen in de West-Nyakach onderwijsdivisie. De verwerving van de fondsen alsook de uitvoering van de projecten verliepen ook dit jaar weer omwille van de goede samenwerking voorspoedig en zonder grote problemen. Van de ruim 7 miljoen KES werd bijna 1,4 miljoen betaald (budgettenonder 2.1, 2.2, 2.3 en 3.2) door de Keniaanse partner SBNN Kenya. Dit is 20% Daarmee worden de zogenaamde overhead kosten volledig gedragen door SBNN Kenya zelf, uit zelf gegenereerde eigen gelden. Daarnaast is ook de sponsoring van de kleuteropleidingen met Keniaans geld betaald. Zoals reeds in hoofdstuk 4 omschreven droegen de scholen bij dimensie 1 ook nog eens ruim 1 miljoen KES bij voor de infrastructurele projecten. Deze middelen zitten niet in dit overzicht, maar als je ze wel meetelt, komt het totaal aan Keniaans geld op 2,4 miljoen op een totaal van 8 miljoen, zijnde dus niet minder dan 30%.

9. CONCLUSIE

De afgelopen jaren steunde SBNN nog altijd alle 28 basisscholen in de West-Nyakach onderwijsdivisie. Er werd in 2018 voor het eerst ook een uitstapje gemaakt buiten West-Nyakach naar Bugo PS voor de bouw van een kleutervoorziening. Dit gebeurde met de hulp van externe sponsoring. De verwerving van de fondsen alsook de uitvoering van de projecten verliepen ook dit jaar weer goed.

SBNN kon daarbij in 2018 rekenen op de steun van Edukans (laatste jaar) en vele partnerorganisaties en sympathisanten. SBNN heeft zowel in Nederland als in Kenia een stabiele organisatie en structuur opgezet die klaar is voor de toekomst. SBNN haalde in 2018 meer dan 35.000 euro op aan inkomsten, verdeeld over donaties, subsidies en eigen acties. Daarnaast werd in 2016 het geld voor het STAR-programma reeds gereserveerd voor 2018.

28	€35.000	7 MILJOEN KES
OPENBARE BASISSCHOLEN DIE SBNN EN SBNN KENYA ONDERSTEUNEN	OPGEHAALD IN NEDERLAND IN 2018	AAN PROJECTEN GEDAAN IN WEST-NYAKACH

SBNN houdt nog altijd haar werkingskosten erg laag, zodat ongeveer 99% van de ingezamelde fondsen ook daadwerkelijk aan de projecten in Kenia kan worden besteed. De stichting kent immers geen personele of overheadkosten zoals vliegtuigtickets, visumkosten, verblijfkosten, etc..

In Kenia werd voor 7 miljoen Keniaanse Shilling aan projecten gedaan. Naast het STAR-programma in samenwerking met en steun van Edukans voor 5.5 miljoen kon door de inbreng van onze trouwe partners met name inzake infrastructuur meer gedaan worden dan in het oorspronkelijke STAR-programma. Deze infrastructurele projecten werden zoveel mogelijk uitgevoerd door lokale vakmensen. Hierdoor heeft de lokale gemeenschap er ook nog een economisch voordeel bij. Er is nog altijd veel werk in de 28 scholen wat betreft klaslokalen, kantoren, kleutervoorzieningen, omheiningen en meubilair. Samen met de ruime lokale financiële inbreng van 1 miljoen KES daar bovenop, kon SBNN meer doen dan voorzien in het STAR-programma.

KLASLOKALEN VOLDOENDE IN ELKE SCHOOL	18 SCHOLEN ZIJN OMHEIND	TOILET DE RATIO LEERLINGEN/TOILET IS IN DE MEESTE SCHOLEN VERBETERD.
KANTOOR IN ELKE SCHOOL SCHOOLMATERIALEN ZIJN VEILIG	MEUBILAIR VOLDOENDE IN ELKE SCHOOL	WATER ALLE SCHOLEN HEBBEN FACILITEITEN

SBNN kiest voor zelfredzaamheid en zelfbedruipendheid van SBNN Kenya en de 28 openbare basisscholen in West-Nyakach. SBNN en SBNN Kenya zetten daarbij vol in op de kwaliteit van het onderwijs. Het resultaat daarvan is dat alle betrokkenen profiteren van het programma en dat de leden van de schoolbesturen en leerkrachten getraind zijn om hun school en gemeenschap beter te leiden.

233

**MENSEN HEBBEN
COMPUTERLESSEN AFGEROND**

BOEK

**RATIO BOEK / LEERLING IS
VERBETERD**

24

**KLEUTERJUFFEN HALEN
HUN DIPLOMA.**

HEALTH CLUB

ELKE SCHOOL HEEFT ER EEN

33%

**STIJGING AANTAL KINDEREN
DAT AFSTUDEERT**

50%

**IS GEMIDDELD
EXAMENRESULTAAT**

28

**AANTAL LEERKRACHTEN DAT
SBNN KENYA TEWERKSTELT**

20%

**STIJGING VAN HET AANTAL
LEERKRACHTEN**

80%

**VAN DE LEERKRACHTEN
HEBBEN EEN LESPLAN**

253

**AANTAL LEERKRACHTEN DAT
OVERHEID TEWERKTELT**

40

**AANTAL MENSEN DAT
OPLEIDING KLEUTERJUF VOLGT**

64%

**VAN DE LEERKRACHTEN
MAKEN TIJDENS LES
VERBINDING MET HET ECHTE
LEVEN**

Door de opleiding van de bestuursleden is het management van de scholen verbeterd en worden andere actoren meer betrokken bij het wel en wee van de school. De leraren zijn meer gemotiveerd en beter voorzien van de nodige materialen. Hoofdonderwijzers en schoolbesturen zijn in staat om de scholen beter te laten functioneren. Ouders zien meer en meer de waarde van het onderwijs en leveren een actieve bijdrage aan het bereiken van kwaliteit van het onderwijs. En bovenal blijven de leerlingen langer op school en presteren ze beter, waardoor zij in staat zijn om hun eigen toekomst op te bouwen.

GETRAIND

ZIJN ALLE SCHOOLBESTUREN

VISIE, MISSIE

EN MOTTO

IN ALLE SCHOLEN

STRATEGISCHE

SCHOOLPLAN

IN BIJNA ALLE SCHOLEN

12

**AANTAL SCHOLEN DAT
PARTICIPEERT IN KNOWLEDGE
FOR CHILDREN PROJECT**

17%

**AANTAL SCHOOLBESTUREN
DAT ECHT WERKT ALS EEN
TEAM**

1 MILJOEN KES

**BEDRAG DAT LOKALE
GEMEENSCHAPPEN
INBRACHTEN BIJ
INFRAPROJECTEN**

Alle projecten werden zoals altijd ter plaatse onder toezicht van het stichtingsbestuur en in nauwe samenwerking met de lokale gemeenschap, SBNN Kenya, de diverse schoolbesturen en het Keniaanse Ministerie van Onderwijs uitgevoerd. De kwaliteitsprojecten werden opgepakt door de STAR-coordinator, eveneens in nauwe samenwerking en afspraak met de lokale autoriteiten.

Er werd en wordt verder gewerkt aan de verzelfstandig van de lokale partner in Kenia door meer inspraak in de projecten en door het verdienen van eigen geld via het CFDC. Hierdoor konden ook in 2018 20% van de kosten betaald worden door SBNN Kenya. Zo werden alle vaste kosten betaald door de eigen middelen van SBNN Kenya. De 1,4 miljoen van SBNN Kenya samen met de 1 miljoen van de scholen maakt dat er lokaal bijna 2,4 miljoen werd ingebracht. Dat is 30% van het totaal budget.

SCHOOLUITVAL

= GEVOELIG VERBETERD

984

LEERLINGEN HEBBEN
KINDEXAMEN GEDAAN

1,4 MILJOEN

BEDRAG INGEBRACHT DOOR
SBNN KENIA (20%)

3 DAGEN

VOETBALTOERNOOI VOOR DE
JONGEREN

6

ER WERDEN 6 BIJEENKOMSTEN
GEHOUDEN MET DE LOKALE
GEMEENSCHAPPEN

64%

VAN DE OUDERS
ONDERSTEUNEN DE PROJECTEN
IN DE SCHOOL VAN HUN
KIND(EREN)

SBNN is enorm verheugd met deze lokale inspanning en weet deze naar waarde te schatten en zal er alles aan doen om de mensen en kinderen in West-Nyakach te helpen bij hun toekomst. We zijn er van overtuigd dat op deze manier onze inspanningen verduurzaamd worden en omarmd worden. SBNN wil kost wat kost vermijden ze hervallen in het oude systeem van open handen wachten tot de 'mzungu' (de witte man) met een zak geld komt.

SBNN vindt dat de ingeslagen weg van verzelfstandiging de enige juiste is ondanks het gebrek aan financiële waardering. Deze weg en strategie moet in de toekomst leiden tot meer inkomsten waardoor ze in de toekomst nog meer projecten kunnen gaan financieren, waardoor SBNN Kenya zich verder zal ontwikkelen als een sterke, onafhankelijke lokale partner.

Spijtig dat Edukans niet verder met ons kan gaan voor een nieuwe STAR-projectperiode. SBNN Kenya heeft het gevoel dat het werk nog niet klaar is. Er is nog heel veel werk en het wordt de lokale scholen en ook SBNN Kenya niet echt gemakkelijk gemaakt door de regering met nieuwe verplichtingen, steeds maar wisselende beleidslijnen en extra veiligheid van het schoolterrein en schoolkantoor.

SBNN zet zijn werk verder en is er van overtuigd dat de samenwerking met Knowledge for Children, de Wilde Ganzen en al onze trouwe andere partners zijn vruchten zal afwerpen.